

16

(63) s830

K34/82
A13/8/82

K34/82 ^b 1/55

H. M. Mohlabe

1. Tema 4: Dikhethekhetane tsa monvalo.

Mabotšō, monna ge a nyala mosadi, a nyale ka dikgomo fêla o nyala le ka dikhethekhetane. Ge ele mabotšō a tšwa ga tee fêla. Ba ntšha ka morago ga mo mosogana le kgarebe ba kwane, ke gore ke selo sa go tsibiša batswadi ba mothepa.

Gona le dilō tše diago le dikgomo tšewe bayo phetha melaōlawane ya mo banyala. Gona le tšewe ba ntšhago pele ga gore ba nyale, ke maduma le melomo ya batswadi. Ka morago ga mowe ke gona ba ntšhang dikgomo.

Mabotšō, mabotšō gamogō le melomo le maduma, ba ntšha ga tee. Le ge mokgonyana a ile a re ge a nyala gwa šala tše dingwe, motlhang a tllilo fetšiša, o'fo ntšha fêla dikgomo tšewe dišetšego ka ntle le dikhethekhetane.

2. Tema ya 1 setswantšhō mabotšō. Ke ditsela tše tharo, tša mabotšō, tsela ya pele, ke mabotšō a kgarebe, ya bobedi ke mabotšō a batswadi, melomo e sepela le dikgomo ga dieya gonyala.

S! Dikgethekgethane tša ngwako.

<u>Leina</u>	<u>Keng</u>	<u>Go lifiwa neng</u>	<u>Ditšeu ke</u>
Go apiša	Ke leseka	Kwanong ya bona	Mosogana
<u>Mosogana</u>	<u>lefakorong</u>	" " "	<u>Kgarebe</u>
Mabotšō a ba-Nku, goba pudī tswadi ba kga-rebe.	tše pedi lege ele ponto. Ka mokgwa owe mo-sogana a ka kgonago	Ka morago ga kwanō ya bona mosogana le kgarebe.	Go amogēla mmago kgarebe, a efa papagē ba tla a ba gana.
O butšitše ke mang gona le kga-rebe mo.	Ke molao wa baroka, mono ga o gona.	Ba e ntšha pele ga gore ba nyale	Ke ya mmago mothepa.
Tša goya le dikgomo	Pudī ya maduma	Ka mabanyana ge ba kgonyana ba dume-diša makgolo.	Papago mothepa

3.	Leina	Keng	Go lifiwa neng	Modi
	Melomo ya ba- tswadi, gore ba kgone go bolabudisana <u>le bakgonyana moka ke ponto,</u>	Lesome la mase- leng ke molomo wa mmage, les- me wa papae ka <u>le bakgonyana moka ke ponto,</u>	Pele ga gore ba phophêle dikgomo. Ke gona ba tla phophêla	Mmagwe kgarebe pudi le papage pudi
	Dikgomo ke gore monyalo, ba tsena mo- nyalong.	Lesome la dikgo- mo, ke ona mo- thekô wa mose- tsana le kgomo <u>ya tswetši.</u>	Ditšwa ka morago ga mo dilô tše tša ka godimu di tšwile.	Ke batswadi ba kgarebe. Ge batswadi ba hwile ma- lome wa bona.
	Mebala	Ba di bolêla ka <u>mebala ya tšona</u>	Ge ba botša ma- kgolo wa bona.	
	Melaô	Setlhano sa ma- seleng ke selepe se sengwe ke thupa le setlha- <u>no sa mphaka,</u>	Ditšwa ka morago ga mo banyadi ba feditše go nyala.	Ke tša batswadi ba kgarebe.
	Difate	Ke pudi	Ke ya go laêla	Ke morogô wa bakgonyana
4.	Morogô wa bakgonyana	Ba gôgadi ba ga fêla bakgonyana pudi, bare ke yôna kgogo ya bona ewe ba fago ke бага makgolo <u>wa bona.</u>	Ke ka morago ga mo monyalo o fedile. Ba phophêdi ba ja bakgona ba palakana. Ba pasitše magaba. le makgolo wa bona	Bakgonyana le dikgarebe tša bona. Ba jana motšhatšhathano le makgolo wa bona
	Thoko ya motšoko.	Bakgonyana ba fakêla seleng goba sekhušumane <u>(2/-)</u>	E tšwa pele ga gore ba phophêle, gore ba phophêdi ba be ba kgôga.	Ke ya baphophêdi seleng ke ya mmagê mothepa
	Go ja nama	Seke goba se- leng, ya gore dikgarebe dijê nama. Le seleng	Ba e ntšha pele ga gore ba jê. Ge e saka ya tšwa a baji ka morago ba diku-	Ke ya bomakgatle gamogô le yêna motšeiwa. Ba tla a bagana ge /Leina.....!

Leina	Keng	Go lifiwa neng	Modi
	engwe ya go dikula mênô	la mênô	bakgonyana ba tlugile
5. Marapô	Seleng ya gore bakgekolo ba ko- kone marapô a go šia ke bakgonyana ga ba swanêla go kokona marapô bakgonyana	Ke ka morago ga mo bakgonyana ba fed- tse go ja. Ba fa bakgekolo marapô ba kokona.	Ke ya mokgekolo mmago papagê kgarebe, ge a se gona ke a mmage kgarebe
Bjalwa bja tlhaana.	Ke bja go bitša dikgomo. Mokgo- nyana o ntšha ponto o fa ba- rwadi	Bo diriwa pele ga monyalo goba ka moragô ga monyalo	Ke ya mmage mothepa.
Kgata lapa	Ke pudî ya tsha- di goba phôkô, empa go swanetše goba e ba e fago tšego	Ke la ntlha ge mo- kgonyana a eya bogweng. O iša ke yo mongwe wa banyadi	Ke morogô wa ba- kgonyana le methepa gamôgo le batswadi ba tšhatšhathana.
6. Lepheko	Mokgonyana o ntšha pudî	Ke ka morago ga kgata lapa	Ba e bolaya ba ja le bakgonyana
Letsoku	Ke pudî mokgo- nyana o tlotša mosadi wa gagwe letsoku.	Ke ya ka morago ga kgata lapa, ka mo- rago ga mowe go kgone go etšwa ya lepheko.	Makgolo o a e bolaya a ja le bakgonyana
Sego sa metsi	Ke kgomo goba pudî ge mokgonyana a nyetše a feditse	Ke ka morago ga mo a ntšhitše pudî ya letsoku le le- phekô.	Ke ya batswadi ba mothepa
Tswetšî	Kgomo le namane Ge a ntšhitše ba tla mo fe- tola mogongwe.	O ile a re ge a nyala a tlhaelwa ke tswetšî	E tsena monyalo wa kgarebe.

7.	Leina	Keng	Go lifiwa neng	Modi
	Mokgoko kobo ya mmagwe ngwana le patšhi ya papagê.	Ke pudi ya go tšea mosadi wa gagwe. Kobo ke ponto goba pudi tše pedi goba nku le ya papagê patšhi ke nku.	Dilô tšewe ditšwa ka morago ga modilo ka moka ditšwile. Monna a tšea mosadi wa gagwe.	Pudi ya mokgo- ko ba e bolaya, ge ba ija o beka mosadi wa gagwe. Kobo ya mmage, patšhi ya papagê.
	Go šimula, ngwetšhi le- gogong.	Ke kgomo goba pudi, go ya ka batho mabapi le go šimula ka kgomo. Kudu ba ntšha pudi. Go ntšha papage kgarebe.	Ka morago ga mo batswadi ba kga- rebe ba laile ngwana wa bona. Bjale a thakgoga a a ya bogadi.	Ke ya ngwana wa bona ya go mofelegetšha. O dula nayô bogadi.
	Legogô	Mmage o mofa le- gogô, e alla mo- nda wa gagwe.	Nka morago ga mo papagê a mo šimu- tše.	Ke la ngwana wa bona.
8.	Maforong	Pudi ge ba fi- tlha maforong, kgaitšedi ya gagwe o moswara ka kobo o a šma. šalla nthago. Mokgonyana o ntšha pudi goba setlhano, o mo apola le kobo ela a kurmpetšego.	Ke lebaka lewe ba tswere tsela ya go ya bogadi. Ngwe- tšhi ka metlha o šalla nthago.	Ke ya kgaitšedi ya gagwe ga- môgô le kobo.
	Go tšhaba	Dilô tše bjale ka pudi ya letwoku, ka gobane mosetsana lephekô, mokgoko. a nyaka gore mokgo- nyana a difê batswa- di.	Ke moka a sa dintšha gobane mosetsana lephekô, mokgoko. a nyaka gore mokgo- nyana a difê batswa- di.	

9.	Leina	Keng	Go lifiwa neng	Modi
	Kobō le patši	Dinku tše pedi o swanetše go dintšha. Ke molaō wa gore a ntšhe kobo le patši tšewe elego diponto tše pedi.	Tšōna ka morago ga mo a dutši le mosa- di wa gagwe. Ka go kwa dipelaēlo tša batswadi.	Ke dilō tša batswadi ba mothepa. Mmago le papage mothepa.
	Nyakellang mono.	Ke kgomo.	Ka morago ga mo a tšhabišitše	Ke ya batswadi ba kgarebe
	Go tshekga legogō	Nku goba ponto le lesome. Ke molaō gore ba dirē bjale, ba tlhoka go dira bjale ke maroga, o rugile makgolo WA GAWE.	Ba išia legogong pele ga gore ba tšhabē ba kgone ba tšhaba. Ke tšhupō ya gore ba tšhabile.	Ke ya mmago mothepa, empa o tla bega monna, a goma a tšea, ke ma- fupoga o ngwa- na wagē.
10.	Go phupha matlala	Ke kgomo.	Ka morago ga kgomo ya nyakellang mono	Ke ya mmagwe kgarebe
	Nyakellang mono	Lesome goba nku lege ele ponto le lesome. O dira ka mokgwa owe ka baka la gore o nyetše o feditše bjale ba moganēla le mosa- di ka baka la go tlhoka kobo le patši.	Ge a roma morumiwa wa gore a yo tsi- biša batswadi gore ba nyakellē gagabo lesogana.	Ke tšōna tša mmagwe mothepa. Ge a hwile ke tša papagē mo- thepa, goba kgaitšedi ya mothepa.

s830

	<u>Leina</u>	<u>Keng</u>	<u>Go lifiwa neng</u>	<u>Modi</u>
	Bogadi	Pudi le dikgogo.	Dikgogo ke morogo wa bona. Pudi ke ya go palakanya bomakgatle.	Ke tša masogana le dikgarebe tša bona. Le batswadi ba mosogana le bone ba ja.
11.	Dikgoneng	Dikgarebe dia dikgoneng, yo mongwe le yo mongwe o boya a rwele lengata la gage.	Ba ya pele ga gore ba tlogê. Ge ba tšo boya ba ja nama ke moka ba pakana.	Ngwetši o tla šala a go tša mollô ka tšona
	Leboto	Sethepa sa bjalwa	Ke ka morago ga mo ngwetši a bošla bogadi, a be a tšhabile leboto. O tšhaba tšatsi lewe bo makgatle ba palakanago.	Sethepa sewe ke sa monna wa gagê. O tla se nwa le batswadi ba gage.
	Go mo iša gagabo	Pudi, o iša ke monna wa gagwe a gukile pudi.	Ke ka morago ga mo a dutši bogadi kgwedi goba kgwedi tše pedi.	Ke ya batswadi ba mothepe ba yo e bolaya.
12.	Go bošla bogadi	Legapa la bjalwa.	Ke mo bjale mosadi a bone bagabo bja-le a bošla bogadi le monna wa gagê.	Ke bja go fa matswalê wa gagê.
	Mokgwa o mongwe	Ke moka ga go sana mokgwa o mongwe.		
	<u>52. Malošo a mosetsana.</u>			
	Go apišwa ga mosetsana.	Sekhušumane goba lefakorong lege ele sethano.	Mathomo ga mo ba kwaña, ba sale ba bedi.	Ge ele yo monyana e amogêla ke mmagê, ke ya mosetsana.

s830

Leina	Keng	Go lifiwa neng	Modi
Mosogana	Leseka o fa ke mosetsana.	Go supa gore ba kwane.	O dira se a se nyakago ka yōna.
Go nweša	Pudi goba se-tlhano lege ele lesome la mase-leng	Kege mokgonyana a ile bogweng. O nya-ka gore mosadi wa gagē a mo labudiše.	Ke ya mothepa Ge ele pudī a ka e rekiša tšhaletē.
13. Go apesa	Pudi goba nku, lesome le ponto	Ke la mathōmō ge mosogana a reketše mosadi wa gagē dikobo.	Ke ya mothepa, o dira se a se nyakago ka yōna
Go khurupula	Ke nku le pudī. mothepa kobō Goba pudī, go ya go khuru-pela.	Ke ka morago ga mo a nyetše, pele ga gore a meke. ga mokgonyana.	Ke ya mothepa, batswadi a ba e amogēle.
Maseka, go rweša mosa-di wa gagē.	Pudi, goba nku. Lesome goba ponto.	Ke pele ga gore a meke.	Ke ya mothepa.
Thoko ya motšoko.	Pudi goba nku. Lesome goba ponto.	Ke ge bagōgadi ba boetša thoko go bakgonyana. Ba e boetša ka bjalwa.	Ke ya mmago mothepa. Papage mothepa amogele selo.
14. Go batagana le mosadi. Ke go tsena dilaong tša gagē.	Pudi goba nku. Lesome goba ponto.	Ke lantlha ge monna a kopana le mosadi wa gagē.	Ke ya mosadi wa gagē. Yēna o tla reka se a se nyakago.
Ditšwarō, nte-pa ke ya go tiba maragō le thethō. O tšwara ditšwarō tša bašadi eseng tša dikgarebe	E rekiwa ka ponto goba sila. Thethō e rekiwa ka pudī ragō ga sebaka sage lesome. a bikilwe. E kaba ka morago ga ngwaga.	O tšwara ge a šetše Ka mo-wa gagwe. o tla reka se a se nyakago.	Ke tša mosadi wa gagwe.

s830

	Leina	Keng	Go lifiwa neng	Modi
	Koba	Kobo goba ponto	Pele ga gore a biki- we a š bogadi	Ke ya kgarebe
	Mokgonyana, ge a hwetša- na gore ke mosadi a se kgarebe.	Pudi, ya go isa mosadi wa gagš ga gabo.	Ke la mathōmō ge a robaia le mothepa	Ke ya mmago mothepa, ba e bolaya.
15.	Bjalwa bja go rapela bosa- di bja more- di wa bona.	Mokgonyana a tlhabele ba ga makgolo wa gagwe selo, ka gore moredi wa bona o sinvane.	Ke ka morago ga mo a tsene ditaong tša mothepa ba mo etša bogadi.	Ke bja mokgo- nyana, o nwa le batswadi ba gagš.
	Bjalwa bja go isa mapara a bakgonyana.	Kgomo, goba nku tše pedi, ponto tše pedi.	Ke ka morago ga mo bakgonyana ba nyetše.	Ke bja monyadi yowe ba go mo roma go nyala
	Go nweša ke ba bogadi, mmatšwēlā wa mosadi, wa monna.	Lesoka, teke, seke le šeleng pudi, pudi tše pedi, goba pudi mogongwe ba pha- tlhaganēla pudi.	Kege ngwetši a sa tšwa go bikiwa di- kgetšana di sale gōna.	Ke dilo tša ngwetši.
	Melaš ya me- thepa ya go tlhapiša le go loša.	teke, seke, se- leng goba šeleng le seke le maseka ba tlhapiša.	Kege ba tsoga e xk sale gosasa ba tlhapiša.	Ke tša bo makgatle.
16.	Go ba goba- nya mosogana le mothepa leina le le- golo ke go batlhakanya.	Pudi le mašeleng a mabedi goba lefakorong la go hunulla moraba.	Ke pele ga gore ba batagane, o ba tlhakanya kayōna, a kgona a e ya dilaong tša mosadi	Ke ya ngaka o a rwala a ya nayō gae gage.

s830

S3. Monyalo wa mothepa.

Leina	Keng	Go lifiwa neng	Modi.
Ka mogêlô ya dikgomo ke bo makgolo Mphaka le thupa.	Mphaka le thupa ka moka ga tšona ke lesome.	Ke ka morago ga mo ba šetše ba nyetše Dikgomo tše di ile-go tša šala ge ba nyala, motlhang ba ditlišago, a ba sa ntšha selo.	Ke tša papagê mothepa. Ge kgomo e ka hwa ba swane-tše go ja.

- Ke lebaka le lengwe mosetsana a ka gana go ya ga monna wa gagwe, ka baka la go tlhoka maseka. Lege batswadi ba mothepa ba mo gafile gore a bikiwe, a ka seke a bikiwa pele ga gore
17. mosogana a mo rekêle maseka. Batswadi ba ka seke ba mo gapeletša gore a sepele ka gobane ke molaê gore a rwale maseka a kgone a bikiwa.

Ka lebaka lewe la go tlhoka maseka, batswadi le bona ba ka seke ba kgona go bolaya pudi ya mokgoko. Ka morago ga mo a tšo bona maseka, le goba ba ka kgonago ba bolaya pudi.

Dilô tša gagwe, ge mothepa o bikilwê, o dišia ga gabo, bjale ka dikgogo, le magogô le tše dingwê. Mmago mosetsana a ka seke a šala a di šumiša goba go bolaya e ngwe ya dikgogo. Motlhang a buiša ke monna wa gagwe, ke bona bawe ba tlilogo di bolaya. Ge a bošla bogadi o tšea tše dingwe tše dingwe o di fa mmagwe. Goba kgaitšedi ya gagê.

Leina	Keng	Go lifiwa neng	Modi.
Selepe	Pudi goba lesome la mašeleng	Ge go amogelwa di-kgomo ke makgolo wa gagê.	Ke tša papagê mothepa.

18. Tema ya bobedi (2) Tlhoko ya menyalo.

S1. Malošo, thupa, mphaka, selepe le maduma.

Dilô tšena tša go felegetša dikgomo di tšwa tšatši ka letee. Malošo ke awe a lifiwago pele ka ntle le tiêgô.

Thupa ke ya go dira gore ba ga makgolo wa gagwe ba kgone go gapa dikgomo ka yôna. Bona bakgonyana pele ba swanetše go

/gapa.....

s830

gapa dikgomo ka noši ba yo fa ba ga makhulo wa bona. Ka molaō thupa ke pudi, ka baka la go tlhoka ke mašelang a matlhano.

Selepe, ke pudi goba setlhano sa mašelang ka baka la go tlhoka mašelang a matlhano, molaō ke lesome. Makgolo o ripa diphate tša go agēla dikgomo lešaka. Ba ntšha ka morago ga mo baphōphetše dikgomo.

Thoko ya motšoko, ba ntšha pele ga gore ba phōphēle dikgomo. Ke moka ba ga makgolo wa bona bakgoga, ba šia legata, ba fa bakgonyana, le bona ba tla kgōga, ba go ma ba boetša thoko ga makgolo wa bona.

- 19. Molomo wa mmagwe ngwana le papagwe ngwana, ba ntšha pele ga gore ba ntšhe thoko ya motšoko. Ke sa go dira gore ba ga makgolo wa bona ba ba bolediše, ge ba senaso, ke moka ba ka seke ba kgona go ba phōphēla.

Maduma ke pudi goba setlhano sa maselang, ke ya gore ba-kgonyana bare go tsena ka mabanyana ke moka ba dumediša ka yōna. Ba tlhoka go dumedišá ka pudi goba setlhano, ba ka seke ba ba tseba gore ke bakgonyana, batla fo gopola gore ke batho fēla ba phirimaletšwe. Ka moswana ge ba thōma gore ba nyaka go bolabola sewe ba tletšego sona, ba tla ba botša gore re nyaka sa maduma.

Go bula mafōrō, ba bula ka pudi, bjale ke moka ba tsene ka motseng. Ka morago ga mo sewe ba se tletšego, se fedile, ba tswalla kgōrō ka pudi.

Mphaka, bakgonyana ba swanetše go ntšha ka morago ga mo ba phophetše dikgomo. Lege ba sa tšwa ba gapa dikgomo ke molaō wa gore ba ntšhe.

- 20. Ke gore ka mphaka, ba ga makgolo wa gagwe, ge kogmo e ngwe e hwile ba tla kgona go tswia ka ona. Ge ba saka ba ntšha mphaka ba ga makgolo, ge kgomo e hwile, ba ka seke ba e tswia, bona bakgonyana ka noši ba ~~swanetše~~ swanetše go e tšwia, ba rwale ba ē nayo ga gabo ba yo ja. Ba tla goma ba ntšha e ngwe ya go thiba selaō sa ela.

s830

Ge dilō tšena di šetšego di ngodilwe ka mo godimu di saka tša tšwa, makgolo wa mokgonyana le go amogêla a a mogêle dikgomo, le go di lebella a di lebelle. O tla di amogêla ka morago ga mo dilō tšewe di tšwile.

Mphaka, a bare gore motho o reka mphaka, a wa, motho o ntšha tšhelete bona ba tlaya ba e thekêla ka noši. Goba ba e šumiša mošomo o mongwe, a gona taba, leina la mphaka ke molaō. Mphaka ke setlhano sa mašelang goba lefakorong.

Makgolo, ge a sena motlhankana yo a ka mo dišetšago dikgomo, 21. motlhomong o di lesetša ga mokgonyana, a ba a mo dišetša. Ge , kgomo e ngwe e ka hwa, ele gore ba file makgolo wa bona mphaka, ba roma motho go tsibiša ba ga makgolo wa bona gore kgomo e ngwe e hwile. Ke moka bona ba tla go tswia, ba rwala ba tloga nayō

Ge makgolo wa gagwe a dula kgole, ba roma motho wa go ya go ba tsibiša ke moka bakgonyana ba šala ba tswia. Ba tšhaba gore e ka bōla, ke moka ba e bea ka dithō tša yōna ga botse, ba tla fitiha ba rwala. Ge eke e be ba sa ntšha mphaka, ba swanetše go e ja, ke moka ba thibê ka e ngwe.

S.3. Mogoma (letšene).

Metlheng ya kgale e be ba nyala ka matšepe, mokgonyana o ba fa letšepe, le-tšepe lewe, o swanetše gore a bōtlê mphini a thwelle makgolo wa gagwe. Ka morago ga mo a mo file letšepe le we, makgolo wa gagwe, o tla lema ka lona.

22. Malōkō, ka morago ga punō ya dilō tšela a limilego ka ōna, o dirêla mokgonyana malōkō, ke moka a rwala a ya a mofa, Ke malōkō a bjale ka ditloo, ditloo-marapō le mahea. Ka go riale mowe o leboga mokgonyana wa gagwe. Ke dilō tša letlhabula, ka moragō ga punō, o dira bjalwa bja go leboga mokgonyana, o rwala magapa awe a ka bōnago a ka rwala. Mokgonyana le yēna o tla leboga bjalwa bja makgolo wa gagwe ka sewe a nago le sōna.

Matšatšī a bo lehono.

Makgolo wa mokgonyana, ge a bona gore ana letšepe la go lema, o foya ga mokgonyana go kgopêla letšepe, ke moka mokgonyana a thwêla, a fa makgolo wa gagwe. Mothepa le ōna ga o sešu wa bikiwa

/le-tšepe.....

s830

le-tšepe go reka monna wa gagwe, a ba a mo thwella. Empa motlhang ditaba di eme ka mokgwa o mongwe, ba swanetše gore ba dinyake ga makgolo wa bona. Ba tla a ntšha ge a sa ka a dira bjälwa bja go leboga mckgonyana.

23. Morôgô wa bakgonyana, ba fa ke бага Makhulo wa bona, ka morago ga mo ba nyetše. Ba ba fa pudi goba lesome la mašelang, ge bakgonyana ba saka ba nyala le ka pudi, bona ka noši ba tla tšama ba nyakêla pudi. Ke ya bakgonyana le dikgarebe, e bolaya ke bakgonyana. Ba e apea ka moka ya re kowa e budule ba jana motšhatšhathanô le ba ga makgolo wa bona. E sola ke sebaka sa motseng wa makgolo wa mosogana.

- Go dimu ga legogô la bakgonyana, ge ba ga makgolo wa mosogana a ga fetše mokgonyana mosadi wa gagwe, ke gore mokgonyana o phethile tšewe makgolo wa gagê a di nyakago. Ga gona selo sewe mokgonyana a sišlago, wa bona mokgonyana a šia lesome goba ponto ke ge a tšhabišitše, gona o bea lesome goba ponto gôdimu ga legogo, ke tšhupô ya gore ba tsebe gore ba tlugile. Ke molaô wa gore ba šîê selo godimu ga legogô, ge ba ka fo tšhaba ba seke ba
24. šia selo, ke molato. Makgolo wa gagwe a ka seke a lola legogo. Molato owe o swanetše go lefa ka mokgwa o makgolo wa gage a tla nyakago ka gona.

Kgadi, go tlhakola bo moloko.

Ge mosadi a ka hwêla ke monna, ke moka a tloga a ya ga gabo, ba mogôgôla lešafa la gagwe kgaufsi le motse wa kgaitšedi ya gagwe. Ngwana wa gagwe a nyaka go tšea motswala wa gagê. Motlogolo a iši mabotšô, o iša pôô.

Pôô.

Bjale ka ge go kile gwa tlhalošwa mabapi le pôô, gore e gapa ke dikgomo tše tharô, yôna ke a bone. Ba ga malome wa gagwe ba yo motšweša lekgeswa. Ba e bolaya, bjale pele ga gore ba e bolaê, ba nyaka mokgonyana gore a ba fê le rumu, ge a se nalo, ba tšea la bona, ba le tlhaba fase, a ntšha pudi goba ponto ya gore ba tlhabe kgomo. Pôô ewe ke yôna polaya moloko, ka gobane kgaitšedi ya gagwe, o tlare makgolo, yêna a re mogôgadi, motlogolo ke mokgonyana.

/Mogôgadi.....

s830

25. Mogogadi a bona mokgonyana wa inama.

Ka baka la tššelanō ya bona, ba swanetše go tšhabana, ka go riale mowe, ba ka seke ba dula ba štšlana ka metlha bjale ka pele, ka metlha o ya ka go bitšwa, ge gona le sewe ba bolabolago ele gore se molebane gore a be gōna, goba bjale wa bitšwa, yēna ga nwele kgakala, o nwela ka gare ga ngwako. Ba mo tšhabiša gore a kaba a roga бага makgolo wa gagē.

Kgadi le yōna e swanetše go se swara, go bjale kage ele ngwana wa kgaitšedi ya gagwe ya monna, morwa wa gagwe a nyaka go tšea moredi wa rakgadi wa gagwe. Leina la rakgadi le a bitšwa, e seng kudu, kudu go bitšwa la makgolo, le yēna makgolo wa gagē, gore ngwana wa kgaitšedi ya ka le bitšwa ka moanō, kudu ke gore mokgonyane goba ngwanaka.

26. Ka ditaba tše tša ka godimu, mabapi le gore motswala ayo tšea mosadi ga rakgadi wa gagwe, ke tswanšlō ka gobane ke motswala wa gagwe. Mo tabeng e, mosogana o iša mabotšō, ke moka ka moragō a ntšha polaya moloko ewe elego pudī goba nku. Ga se ga malome wa gagwe, ka gobane, ge a bona, makgolo wa gagwe o re, rakgadi, ke mothepa o tšeago ke ngwana wa malome wa gagē.

Go tšhabana ga mokgonyana le makgolo wa gagwe. Ge ba dutšī, makgolo wa mosogana a lebane le mokgonyana, ka gobane a ka bōna dipale tša makgolo wa gagē. Lege ba enwa bjale a ba šledišane. Mo tšhabō o we wa bona o tšilo fediša ke ge mosogana a bikile mosadi wa gagwe, ka morago ga mo ba tlhatleetše ngwetšī pitša. Ga gona selo sewe ba ka nwešago makgolo ka sōna, ke gore a nwišwi.

27. Molaō wa bona ke gore ba swanetše go tlhomphana, yo mongwe a se ke a roga yo mongwe. Mokgonyana a nyatša makgolo wa gagwe ke molato, o lifišwa ke makgolo wa gagwe ka mokgwa o a ka kgonago. Makgolo le yēna a roga mokgonyana, o swanetše go dira bjale a rapēle mokgonyana wa gagwe ka bjōna. Ewe a se taba e e dirago ke batho ba ba agišanego fēla, ke molaō wa batho ka moka.

Tema ya 3: Dilō tše dingwē a še monyalo.

Ge mokgonyana/ntshitše dilō ka moka tša lenyalo, a file ba

/ga makgolo.....

s830

ga makgolo wa gagwe ka moka. Bjale ka ge go ile gwa tlhalošwa ka ditabeng tša matlakala a šetšego a rometšwe a tlala e kgolo. Ke ngwala ka mabapi le dilō tšewe mosogana a rekago a e fa makgolo wa gagwe. Ka go riale mowe wa mothabiša, bjale ka kobo, sesepe le dilwana tše dingwe.

Dilō tšewe ka gobane lerato le sa gotše, o fo fa makgolo wa gagwe, ka ntle le go difa sebaka. Fēla motlhang lerato le fēla, ditaba di šma ka mokgwa o mongwe, ge makgolo wa gagwe e le moji wa dilō tša batho, a tlhanoga, ke moka o lobile. Ge makgolo wa gagwe a ka dumšla ba swanetše go mo fa.

28. Mosadi, ge a bikilwe a le bogadi, o apešla monna wa gagwe, monna le yēna o mo rekšla dikobo. Ka morago ga mo mosadi a tlhašile monna, monna le ge a ka di bolšla, banna ba ka seke ba mokwa, ba ka seke ba di lefa. Go bjale ka ge mokgonyana a rekšla makgolo wa gagwe, ngwana wa gagwe a le bogadi, molaš a o dumele gore direriwe. Le kgōrō ga e dumele go a tlhola dilō tša mohuta owe.

Tema ya 4: Dilō tše dilifiwago ka morago ga pekō

Manyalō a ngwako, ke gore manyalō a go fa makgolo wa gagwe, ke ana, mabotšō, go tsibiša batswadi le dilō tša go ya le dikgomo tše bjale ka maduma, go bula kgōrō le go tswalla, melomo ya batswadi ba methepa, selepe, kgati le mphaka. Dilō tšewe motlhang mothepa o tlhanogšlago monna wa gagwe, ba swanetše go di boetša nthago. Go bjale ka kobo ya bošego ya makgolo wa gagwe le patši ya papage, mothepa, le tšōna ba di lefa tša bošla ga motlhadiwa.

29. Tema ya 5: Go nyala ka lebaka ka le tee.

Gona le batho ba ba hwetšanago gore ke boima go nyala ka dilwana tše dinyana, ke gore ke dilō tše di swanago le pudi ya kgata, pudi ya go tlotša letsoku le pudi ya mokgoko. A nyala ka dikgomo fēla a fetša monyalō wa mothepa ka dikgomo. Mabotšō ke selo se se tšwago pele ga monyalo, ka go riale a ka seke a kgona go a utamšla. Go bjale ka nku ya go tsibiša batswadi ba mothepa, e tšwa pele ga gore banyadi ba nyale ka dikgomo.

s830

Molomo wa mmagwe le papagwe mothepe di sepela le dikgomo, le pudi ya maduma le go bula kgōrō le go tswalla. Tše ke tša go amogēla dikgomo tša bakgonyana, kgati, mphaka le selepe. Ga se dilō tšewe mokgonyana a ka phōnanago na tšō. Lenyalō le fedile.

Mokgonyana o šaletše ke gore a ntšhe, pudi ya kgata lapa, pudi ya letsoku, pudi ya mokgoko, kobo ya bošego ya mmago ngwana le patši ya papago ngwana. Dilō tšewe ditšwa ka morago ga
30. monyalō, ke dilō tšewe mokgonyana a ka phōnago go dintšha. Le gona go phōna tšōna ke gore a kwane le mosadi wa gagwe a mo tšhabiše. Empa dipelo tša batswadi di ka seke tša thaba, ka gobane a baka ba fatla letale la manyalō a moredi wa bona.

Ka dipelaēlo tša batswadi, mabapi le go se fatle letalē la manyalō a moredi wa bona, moya wa badimu o tla bakwa ngwana wa bona a tlhagēlwa ke mekgwana mekgwana. O swanetše go mo iša go batswadi gore ba mo phase, ka pudi goba kgomo. Ke yōna thupa ya go tia mokgonyana. Ge o ile wa kgopēla segō sa metsi, ga gona tsela e ngwe e we o ka phonago go ntšha dilō tšewe, o di ntšha pele ba kgona ba go gafēla mosadi wa gago.

Mokgonyana yo a napago a nyala ka dilō ka moka a fetša, ke gore o tšwa ka lapeng. Bawe ba nyalago ka e tee ka pedi goba ka tharo ke tšhuwana. Ka baka la go tlhoka selo, ba kgopēla ba ga makgolo wa gagwe gore o nyaka go ba gotšetša mollō, ba
31. gana, gōna o leka ka matla gore a kwane le mosadi wa gagwe gore ba tšhabē.

Mabotšō, bjale ka ge go tlhalušitšwe gore ke selo se se tšwago pele, ka morago ga go tsibiša batswadi. Dilō tše pedi tše ga dintšhetšwe kgomo. Dilō tšewe mokgonyana a ka di gobago ka kgomo, ke dilō tša go amogēla dikgomo tšewe elego, kgati, mphaka le selepe le go bula difate. Ge ele maduma le dipudi tše pedi tša melomo ya batswadi ba mothepe a di gobe ke kgomo, ka gobane yo mongwe le yo mongwe o na le molomo wa gagwe.

Mabotšō ge a ile a tšwa ka moka ga ōna, ka moka ga ōna, a swara ke monna ge batho ba go phōphēla ba sa kgobakane. Bona beng ba tla šala ba a rogana, go bjale ka a kgarebe, fēla ba tla

/šala.....

s830

šala ba mo fa. Bjale ka dilô tša go bula melomo, se sengwe ke sa mmagwe ngwana, se sengwe sa papagwe ngwana. Sewe yo mongwe le yo mongwe o laola ka mokgwa o a ka kgonago, le koho ya

32. bošego ke ya mmago mothepa k le patšhi ewe elego ya papagwê ngwana.

Mabotšô a mosetsana, a ka mokgwa o, ke a mo ba sa thôma go kwana le mosetsana, mowe mosogana a mo fago lefakorong gaba setlhano. A mangwe ke a go dira gore mosetsana a mo labudiše ke lesome goba ponto, le go khurupulla mothepa kobo ke ponto goba ponto le lesome, ke moka go fedile go šetše ge a ntšha nku ya mo a tsena malaong a mothepa.

Dilô tša go iša dikgomo bogadi bja ngwanana, mokgonyana ge a bôna gore a na ditopelane tša go fetša merârô ya ga makgolo wa gagwe, e no ntšha kgomo a goba dilô tšewe ka moka, empa taba ewe a se molaô, o dirêga fêla ge mosogana a tšea ga malome wa gagwe. Ka gobane o ntšha pôô, e gubile fêla mabotšô le go tsibiša batswadi ba mothepa. Selo se sengwe le se sengwe se tšwa ka tsela ya sôna.

33. Tema ya 6: Mabotšô a mosadi wa bakeng sa yo mongwe.

Molaô wa sesotho a o dumele gore, monna a ka tšea bana ba mosadi ka o tee ke gore mogolo le moratho. Wa bona a boêla a tšea mosadi, wa pele o tla ba a hwile, ka go riale mowe mosadi yowe o ya bubula-ntlo. Mosadi goba monna o tšea mosadi yo mongwe gore a tle a be ngwetšhi wa gagwe, o swanetše, gore a ntšha dilô ka moka tšewe ba ntšhago ge ba tšea basadi ba bangwe.

Ge motho a ka fo tšea mosadi a fo dula naš, ka ntle le go ntšha selo, ke gore mosadi yowe, o tla hwetšana ele gore o be a tšere ke yo mongwe, bjale monna wa gagwe a hwa, ke motlhôlôgadi, a kwana le monna yo mongwe, ka kwanô e we ya bona a tloga a ya a dula le monna yowe gagabo. Ga gona selo sewe a swanetšego go se ntšha. Monna wa mohuta owe a se mokgonyana. Ka gobane mosadi ge a tšea mosadi, o ntšha mabotšô,

34. Letolô, ke gore ke ge motho a bolaya ke tlala, bjale a bona gore o šitêgêlwa ke bana a fitlha ga monna wa lešaka a kgopêla kgomo ka go kwatamiša letolô, a mo fa kgomo. Ke mowe go senago

/le mabotšô.....

s830

le mabotsô, a ka fo tsena ka go fetšiša mosadi wa gagwe ka go monyala. Fêla pele mokgonyana o swanetše go ntšha nku ke ya go tlhôla gore letolô le lukile. Ge baka ya ba e amogêla, ke moka o na le nnete, a ka ya a nyala.

Mmula-ntlô wa nyalwa, selo sewe se saego ke mabotsô. Mosadi yo a sa nyadiwigo, ke ge monna a kare a lošitše, kgarebe ke moka kgarebe ya hwa pele ga gore a bikiwe, gona yola moratho o swanetše go dula le gatong la yola mogolo wa gagwe. Ge eka o be o sa mo fetša go nyala, o swanetše go fetšiša, ba kgone ba mo gafêla mosadi wa gagwe.

Molaô wa gore monna a fo tšea bana ba mosadi ke wa bathoka. Empa basotho, ba na le seema se sarego, mogaba wa tsefa re ôpa
35. le ka madi, seema sewe a ba se šumiši bjale ka bathoka. Ba se šumišiša ka mokgwa o, leloko la fo tšea basadi ba leloko ka le tee, ba fo fapana ka malapa.

Mosadi yowe wa sebula-ntlo, mosogana o mo apeša dikobo, bjale ka methepa e mengwe. O swanetše go monweša bjale ka ge ba nweša ba bangwe le go mokhurupulla kobo tlhôgong. Mekgwa mekgwana ka moka wa e dira, lege a ile a dira ka mogolo wa gagwe.

Lege monyalô wa gagwe o le ka fase, ka baka la gore a ka seke a nyadiwa ka matla go swana le tša mogolo wa gagwe. Molaô mosadi ke lesome la dikgomo, bjale yêna ke dikgomo tše di tshelalago goba lege ele tše tlhano. Motlhang a nyalago, o ntšha dilô tšewe ba-nyadi ka moka ba ntšhago tšôna, maduma, melomo ya batswadi go bula kgôrô le go tswalla ga môgô le kobo
36. ya bošego, ge nke ka yola wa pele a saka a ntšha. Ge nke melawa lawana e we a ile a e ntšha ka moka gona a ka seke a ntšha. A ka ntšha ge a ile a beka mosadi wa pele ke moka a ya a dula le yêna lebaka le letelele, gona o swanetše go ntšha melawalawana ka moka.

Go gotšetša ba ga makgolo mollô, ke gore mosegana o tlhoka sa go fa batswadi ba mothepa di tswanêlô, ke gore go nyala o tlhaeletšwe kudu. Bjale o kgopêla ba ga makgolo wa gagwe gore ba moruwê, ba mo dumêla.

/Go lata,.....

s830

Go lata, ke moka monna o dula ga makgolo wa gagwe le mosadi wa gagê, ke ka moragô ga mo ba mo phôphetse a ntshitse bonyanyane, o rwalla ba ga makgolo wa gagwe dikgone. Mošômô o mongwe le o mongwe o swanetse go šomêla ba ga makgolo wa gagê, go bjale ka go mo roma ba swanetse go mo roma. O swanetse go epea ka fase go bona.

37. Ngwakô, ba ka mo fa modirô wa go aga ngwako, o swanetse go aga, ka go riale mowe, ke gona a nyala, ka gobane ge ele mabapi le ngwako, ge a o feditse ba swanetse go fakêla monyalong ka gore ke kgomo. Le motlha mosadi a tlhala, ba ga makgolo wa gagwe ba ntšha kgomo.

Molaô wa ngwakô, ka metlha mokgonyana o aga a sešu a tšea mosadi wa gagwe. Le ge motho a ile a nyala a fetša, molaô ore motho a fele, ge ba ga makgolo wa gago, ba nyaka gore o agê ngwako o swanetse gore o agê. Mowe ke thatô ya makgolo wa gago, le bona ba tla bona gore ka nnete rena le ngwana.

Go beka, lege mokgonyana a ile a nyala mosadi wa gagwe a ntšha dilô ka moka ba ga makgolo wa gagwe ba bona gore o nyetse, ba mo fa mosadi wa gagwe. Ge ba bona gore a ba na ngwako ba ka fo kgopêla mokgonyana gore a tle a ba agêle ngwako, a tla a ba agêla.

38. Ge a ile a gana molato a o gona, bona ka noši ba tla aga. Molaô a o bjale mokgonyana o swanetse go thuša ba ga makgolo wa gagwe, le bona ba tla mo thuša, ka gobane a ka dira molato a sena sa bobedi, a ya ga makgolo wa gagwe go kgopêla sa go lefa molato, ba mo fa a ya a lefa molato. Ge ele gore o na le mereba ba tla šitwa gore ba mo thuše le bona.

Ka mokgwa owe mokgonyana a thuša go ba ga makgolo wa gagwe, melatwana e mengwe, ba mo tswarêla, molato o bjalo ka wa kobo ya mmago mothepa le patši, ba mo fa mosadi wa gagê a beka, le kgomo ya tswetši. Bjale ka ge ba sa tlhalane, yêna o tla fore motlheng a di bonago a tla a fa ba ga makgolo wa gagwe.

Tema ya 7: Mofiri le maseka.

Maseka, ke selo se segolo sa mosetsana, pele ga gore monna wa gagwe a mo tatele ôna, mosadi a ka seke a dumela go ya bogadi.

/O mo tatela.....

s830

39. O mo tatela maseka, ke moka a mo fa a rwala leotong le lengwe le le lengwe, a kgone a dumêla go ya bogadi. Ga gona ka tsela e ngwe ewe mosogana a ka e dirago, ke molaô wa mosadi wa gagwe, gore monna o tsere mosadi wa gagwe ka molaô o tla mōna a rwele maseka esale ngwetši. Wa bona a sa rwala, o mo tšhabišitše, empa le ga go le bjale o swanetše go fitlha a mo nyakelle ôna, ka gobane a tlhoka go mo rekêla ba gwera ba gagwe ba tla mosega le yōna ka noši a ka seke a kwana le monna wa gagwe ka molaô, ka baka la ôna maseka.

Mefiri le masekana, tšena di rwadiwa matsogong. Mefiri e a lla ge mosadi a šuma mošomo. Ke dilô tša go swanetsa mosadi matsôgô, empa ka baka la tšôna mosetsana a ka seke a gana go bikiwa.

Mathumaša.

Go tsibiwa gore ge basetsana ele mathumaša ba rwala ditlhôkwa maotong a bona le matsogong. ^{ka} Motlhang a tšwago go bolla, monna wa gagwe o tllhabêla mosadi wa gagwe pudi, o mo 40. tlhatšiša dipêba, ke moka ke kgarebe a sa rwala ditlhokwa le go dira leforô. O kama mokamô, maotong a rwale selo, matsogong o rwala matanyetša, difakeng o rwala dikgolomotho, ke ge mosetsana a sešu a lošiwa. Le pudi ya go tlhatšiša dipêba o tllhabêla ke batswadi ba gagwe, ge ba se nayô ba mo tllhabêla kgogo.

Ge a lošitšwe, monna wa gagwe o mo rweša maseka matsogong, gamôgô le maotong. Ke gore o mo rweša ka selo, bjale ka pudi goba lesome. Ke gore a se sa batswadi ke sa mothepa. O tla reka sewe a se nyakago ka yōna. A sa tšwara mabole a go tlhoka go folêlwa ka kgotlhô, la gagwe ba le folêla ka kgotlhô, le ntepa ya go mo goma ka godimu ga dikhuru. Dilô tšewe ka moka ge ele la ntlha a thōma go mo fa tšôna, o mo fa le selo sa gore apare ka šôna.

Tšhupô.

Ke tšhupô ya gore mosetsana o bolotše ka go kama mokamô, le 41. go tšwara ntepa le lebole la kgotlhô. Ngwana motšeiwa o tla mōna ka go rwala maseka matsogong a gagwe.

s830

Go gana go rwala maseke, mosetsana g gana go rwala maseka, ka baka la gore monna wa gagwe a mo fa sa gore a rwale ka sōna. Ga a gane gore mosogana a boēle naō gae, ba amogšla ke moka ba fo a bea ka ngwakong. Ba botša mokgonyana gore a tie le sewe mosadi wa gagwe a swanetšego go rwala ka šōna. Ge a sešu a tliše mosetsana a ka se ke a rwala.

Ge mokgonyana a ka tšea lebaka le letelele, batswadi ba mosetsana ba ka kgona ba romšla sebaka sa go ya ga mokgonyana, go mo tsibiša gore mosadi wa gagwe o gana go apara maseka, ka baka la gore a gona sa go apara, o motše gore go kaone gore a tie a tšee o tla fa kgaitšedi ya gagwe o tla rwala.

Monna o swanetše go leka ka maatla gore a hwetšane sewe mosadi wa gagwe a swanetšego go apara ka sōna. Ele gore molaō,
42. o swanetše gore ge a iša, a mo fe selo sa go apara motlhang owe a išago.

Mmatlaile.

Mmatlaile ke tsela e ngwe ya gore bahwetšane maseka, kudu methepa ewe e sešu go ya lošwa. A fiwa leseka ka letee ke yo mongwe, ke moka o le ōtlhēla lenti a le gokella molaleng, ke morōō, ge yo mongwe a ka leswarella, ke moka wa motša, ore mmamantlaile wa ka, o ntšha leseka wa lefa. Ge ele mosogana o tla ba a kōlota leseka ga yo mongwe ke moka a lefe. Motho mang le mang yowe a swarēlago, o a lifišwa, kantie le mašoboro, bjale bjale go fitlhēla a dira a mantši. Ge ele a mantši ke moka wa rwala.

Notlhang, a lošwa monna wa gagwe a mo rekēla maseka, ala a go a kgobakanya ka mmantlaile, o a rola o fa moratho wa gagwe, ge a se naē o a fa mogadibō wa gagwe goba mmagē.

Kēlo, mokgonyana o roma sebaka sa gagwe gore, nkeleng ga nakgolo bare mosadi wa ka a mphe kēlo ya gagwe ya leseka la maoto
43. le ya matsōgō, ke moka ba fe sebaka, sebaka so fa mokgonyana. Mokgonyana o tšea dikēlō tša mosadi wa gagwe, o fa mosila wa go tata maseka, o šla ka dikēlō tša methepa. Ke moka motati wa maseka wa tata, ge a feditše o tsibiša monna gore a fedile ke moka o a tšea.

s830

Sebaka, bjale mokgonyana o fa sebaka maseka o isa bogweng, o mo fa le selo sa gore mosadi wa gagwe a rwale ka sona. Le sona sebaka ge se fitlha se fa sebaka sa motseng, yaba sōna se fago batswadi ba mothepa, bjale bona ba fa moredi wa bona. Ge a saka a romela sebaka le selo sa go rwala ka sōna ba abea.

Monna yo Kokobetša Tselane, o be a tšea mosadi ga Raganya leina la gagwe bare ke Matlale, bjale monna a logela mosadi wa gagwe maseka ka tšhalete ya go fa ke papagš, papagš a ba a ntšha e ngwe ya go lefa mosila, ke moka a re go morwa wa gagwe, wena

44. o swanetše go ntšha sa go rweša mosadi wa gago.

Mosogana, o be a tlhoka le selo, empa makgoweng a e ya, bjale molaš wa gagš a buša ke bjalwa, a fetša tšhelete ka bjōna, a sa rekele le papagwe lekgšwa. Sebaka sa isa maseka, sa fitlha sa re ba itše le setlhš phate, ba gana bare ga gona sekoloto mowe tabeng ya mohuta owe. Ba tšea maseka ba abea, a seke a rwala.

Batswadi ba mothepa ba gafile moredi wa bona, gore monna a mmeke. Mosetsana a gana ka baka la go tlhoka sa go rwala maseka. Ka tsatši le lengwe mosogana a bitša makgatle wa gagwe, ba ya bogweng.

Moršrō wa mokgonyana le makgatle wa gagwe, ge ba šetše ba fitlhile ka bogweng. Ba ile ba rēra gore ba swanetše go tšhabiša mothepa, ba bolabola le yēna a gana, ba mo rwala ka swele, a tlhaba mokgoši, batswadi ba mothepa ba fo homola, le yēna a ba a

45. homola.ba ya ba fitlha naš, mowe ba yo mmeyago gona.

Masogana a rwele mothepa ba nwele bjalwa, ke moka bošego ba kata ke boroko, mosetsana a tsoga a tloga a bošela gagabo. Ge ba phafoga ba hwetšana gore ga gona. Mosetsana o ile a ba botša gore le ge le nthwele, ge ke ya ka ntle le ka seke la ya le nna, ke tla ro ya ka tloga. Go kgona nna e sege le mphasa go rwala maseka, gona le tla fo bōna, ke sepela ka noši. O ile a ba a mo fa mothepa wa kgona o lokologa go ya bogadi.

Mmago mothepa, o swanetše go laya ngwana wa gagwe, gore o seke wa dumela lege o ka kwa ba go gafa gore o sepele le monna wa gago. Bagwera ba gago ba ka go sega, o ~~ma~~bolšle gore ke nyaka /gore a.....

s330

gore a nthekele maseka pele.

Dikgogo, a se dilō tše di tsenago mo nyalong ka baka la gore ke morōgō, mokgonyana ge a ile bogweng, kgarebe e bolašela monna wa gagwe. Le yōna kgarebe ge e ile bogadi go bōna monna wa 46. gagwe, o molašela kgogo. Kgogo ke morōgō ka gobane lege ba bolaya a ba dule thopa. Ka go riale mowe lege mosetsana a ka tlhala, ba ka seke ba rērana tšōna. Empa modirō ōna e naō, ka gobane ba šeba ka yōna le go nweša ngwetši ba mo nweša ka yōna, ka go riale ena le mohola o mogolo, e fēla e nyatšwa fēla ka baka la gore ke nonyana. Moene ge a tlile ka gae, ba mo tlhalšela ka kgogo, bjale o ka seke wa goma wa rēra moeng wa re ke ile ka go bolašela kgogo ya ka le nna ke tlile mpolašle, a nayō o be a ka go bolašela. Ke molaō wa go bolašelana dikgogo, go šupa gore ba tlhophana.

Go rweša mothepa maseka ke lesome goba setlhano. Ge mosogana a ntšha ponto goba lesome le setlhano, ke gore mosogana wa hora, o tšwa ka lapeng.

Batswadi ba mothepa ba fo amogšela dilō tša motho ka ntle le go kwana le mothepa, ba gopola bjale ka kgale ka gobane kgale, 47. batswadi e be ba ja dilō tša motho, ba e ja ka leina la ngwana wa bona. Ke moka ba motša gore a š ga motho yola ba goba ba e ja dilō, tša gagwe ke moka a dumšela. Matsatšing a bo lehono go bothata.

Batswadi ba ka amogšela dilō tša motho, ka ntle le moredi wa bona, ke moka ba tšela pele g le go dija. Moredi wa bona a sa re selo, ka taba ewe. Mafellō batswadi ba mosetsana ba tla motša gore wa bona ngwana re ja thoto ya mokete ka leina la gago, o tla ya o apea gōna.

Mothepa ge o sa rate go ba fetola, o fo homola. Lebaka le a fitlha, mokgonyana o tla ya bogweng, ke moka mosetsana, a tšhaba a ya a rōbala mowe a go ratago, ka moswana le gotla a seke a tla. Mokgonyana o tlab a bōna ka noši gore ke maswabi, go fo dula motseng wa batho, a sa bone mosadi wa gagwe. Ke moka o diō tloga ka go tšhaba.

48. Ge mosogana goba monna a fitlha gae, o thoma go ba botša gore ke ile ko bona mosadi, bjale mosadi o ntšhabile ke fiyō robala le makgatle wa ka le bo makgatle ba gagwe ba basetsana. Le bona ba bitsitše ke makgolo. Ba tla motša gore a go rate.

Tsela e ngwe, ke ya gore mosogana a reka dikobo tša mosadi wa gagē, ke moka mosadi a gana go apara dikobo. Le ge a mo file sa go apara, a fo gana go apara. Batswadi ba leka ka maatla go mo gapeletša, a fo gana.

Batswadi ba mosetsana ba swanetše go fa mosogana dilō tša gagwe, ba motše gore, re paletše ke ngwana re likile ka maatla gore a dumēle wa gana. Tsukudu e tlhabile ka go tlhe monna wa ga mokete, rena e be re go nyaka bjale re šitile ke ngwana wa rena.

49. Batswadi ba bangwe, ge ba ile ba ja dilō tša motho yo mongwe, ke moka, mokgonyana a romēla motho, gore e yang kowa ga bo makgolo, mosadi wa ka a lefe kēlō ya gagwe ya leseka. Sebaka sa ya, mosadi a ya a gana, batswadi ba mo gapeletša, a fetola mmagē ka gore le lena le ka fo mo fa e no kēlō ge le a nyaka, nna a ke a nyake. Ba mo tia, ba mo gapeletša, a ba a dira ka mokgwa owe batswadi ba ratago ka gōna.

Mosetsana a dumele, ka pelo ya gagē, o dumēla fēla ka go kwa go baba. Mosogana o tla tata maseka, ke moka a romēle, gamōgō le sa go rwala maseka. Ge a fitlhile a gana go a rwala, ba mo gapeletša a fo gana. Ba dira bjale ka pele ba mo tia, a ba a rwala. Mafelo o tla kwana le yo a monyakago, ke moka a tšhaba naš. Mowe o ba šupetša gore mowe ba mo šupago a go rate.

50. Bjale ka ge ba tšhaba molaš, wa sekgowa wa gore motho a gapeletšwe o rata ka pelo ya gagwe, ba mo lesetša. Ke moka monna yo we moswa a ntšha dilō tša yola wa kgale a mo fa, molato wa fēla.

Bogolo-golo, ebe batswadi ba mothepa ba fo ja thoto ya morwa mokete, ke moka mosetsana a re kowa a tlhalifile ba no mo šupa gore monna wa gago ke yola le mosogana le yēna. E be ba sena boganēlō, e be ba fo dumēla. O we ke molaš wa bagolo-golo, ka gobane, motlhankana a gana, batswadi ba gagwe, e be ba motša gore

/re tla go.....

s830

re tla go bōna gore dikgomo tša go tšea mosadi o tla di bōna kae.

Ge ele mabapi le mosetsana, yēna a le bōna gagabō ke thabeng, ka gobane, batswadi ba gagwe ba tla mo tia bjale ka ge eke ba tla bolaya, go fitlhēla mowe a tla bago, a dumēla go mo fa kēlō.

51. Go tšhaba, ge a ka leka a tšhaba le motho yo mongwe, e seng mowe batswadi ba ratago, ba tlaya ba tšwa ba mo gōga bjale ka mpja, ba bile ba mo tia. O tla ba a ya mowe batswadi ba ratago gore a ē, metlheng ya boleho no mosetsana a gana o ganne ba ka seke ba mo kgona.

Ge mosetsana wa go e thatšela monna wa gagwe a ya a mo swenya, bjang le bjang, batswadi ba gagwe ba tla fēla ba motša gore ke a rata e a ja, sepela o seke wa lla. Batswadi ba mosadi baka noba ba lifiša mokgonyana fēla ka baka la lešoko.

Mogaga Mabakane, o be a na le bagolo ba gagwe bjale yēna ele lekgothwane. Bagolo ba gagwe ba seke ba ya ba tšea mosadi ga malome wa bona ga Raganya. Mogaga ke moka a ya a tšea mosadi ga malome wa gagwe, ka kwanō ya batswadi.

Leina la mothepa ke Mokopane ngwana Raganya. Mogaga e ka ge motho a mo lebeletše a bjasa ga botse, o bōnagala a na le letlabo. Ba ile ba iša pōō, bjale a seke a tseba gore ba tliša mang. Ba ba ba ya go nyala, ka lona baka la kwano ya batswadi.

52. Lebaka la fitlha gore mosogana a yo bōna lapa la makgolo wa gagwe. Mosetsana a lebella mosogana, a bōna ga botse gore ke setlaēla, ebile o bifile. Batswadi ba gagwe ba motša gore ke yēna monna wa gago, mosetsana a gana a re, a ke mo nyake. Batswadi gamōgō le dikgekolwana tša leloko la ga Raganya, ba kgothatsangwana wa bona a ba a ba kwa a ya go apea ga Mabakane.

Motho ga befe, o befa a hwile le diatla, ke gore motho o lewa diatla. Le ge ele yo motse, empa ele sebedu bo botse bja gagwe ga bo bōnale, ka gobane ka lapeng la gagwe batho ba ka seke ba arōgēla. Goba go a rogēla lapeng, ke go kwa mašata. Ge ele mosadi yo mohubedu, o tla kwa bare, lego lehubedu a le ~~ka~~ tlihoke seboko. Ge ele wa sebopōgo sa basotho, o tla kwa bare, ngwana wa motho yo, o be a le botse bjale o tsintše botse bja

53. gagwe, ka baka la bobodu.

/Mogaga.....

Mogaga, bjale ka ge ebe ele monna wa sekobō, Mokopane a mo gana ka baka la bokobō bja gagwe. Monna yowe le ge a be a bifile, empa o be a soma kudu. Mola selemō se thomēgago, monna o be a sa ji tša go ja gae, o be a ija mašemong. Go fitlhēla a fetša go lema, ke moka a sokologš a tthagole go fitlhēla a fetša.

Ka morago ga mo a feditše modirō wa mašemong, o thoma go loga dišego tše dintši, batho ba tla ba reka ga gagwe. A ba a bile a tata le maseka, a basadi le dikgarebe. Bjale ke gona Mokopane a bonago gore ke nyakilo tshekga modulō ka letlapa.

Bokgarebe le bosogana bo ya tswenya, ka baka la gore a ba rakiši medirō ya mosetsana goba medirō ya mosogana. Bona taba kgolo ba rakiša bo botse, kganthe ke sebody, mafellō o tlilo moswabiša ge bagwēra ba gagwe ba etla ba dumala le mapoto, ge
54. yāna a štšela ka malapeng a bona a bōna ba mo tlhalēla ka mapoto. Mowe o bonago ga botse gore go kaba kaone gore o rake mosadi, empa o ka seke wa kgona, bare, mowe kgwatla ya pele e gatilego le ya morago e tla gata gona. Ke gore ~~nx~~ lege o ka mo raka wa re o tšea yo mongwe, le yāna o tla fo ba bjale ka wa pele. Ke morwalo wa gago, ngwana a llšela naka ya mokhura re a setlha ra mo fa.

Yo monyana a bolae twaebela, twaebela ke pela e kgolo. Ke gore a e bolaya e tla bolla magetleng ga gagwe. O tla fo rwala, ke moka ba motša gore re tla ya re tswia kowa motong ola, ge ba fitlha ba mo šupa pele, bjale bjale go fitlhēla e bōla. Ka go riale mowe yo monyana a tsebe selo, selo se tseba ke ba bagolo, mokgwa le medirō ya batswadi ba motheпа.

Ge batswadi ba motheпа ba ka ja thoto ya morwa kete, ba go-potše gore ngwana a na maanō, ba tla mo finya a kwa sewe batswadi
55. ba se bolšlago, empa a fenya batswadi ba gagwe, ba swanetše go fa mofuriwa dilō tša gagwe a tšame a lla a e ya natšō gae. Ke gore mowe batswadi ba šitile ke tumelanō ya bona le ngwana wa bona, le bona a ba swanēla go tswenya mofuri wa ba mofa ka go phakiša.

Go gana, ge mosetsana a gana le pelo ya gagwe ele e tee, batswadi ba ka mo tia bjang le bjang, a fo gana, a re, go kaone ge le kgona la napa la mpolaya, ge ele mabapi le go tia ke no hwetsana e ka le a raloka, ka gobane a le tii pelo le tia mmele. Ga gona ka tsela e ngwe wa gana wa gana o ba ganêla ruri ka pelo ya gagwe ele e tee.

Bjale ka mosetsana yo Mošwedi ngwana Mongale, batswadi ba gagwe ba ile ba ja dithoto tša Kgaladi Madike. Ba di amogêla. fêla ka kwanô ya ba ba golo, eseng ka go dumêla ga mothepa. Madike o bile a nyala.

56. Lebaka la fitlha la gore Madike a nyake kêlô ya leseka la mosadi wa gagwe. Ke lebaka lewe, mosetsana a ya go gošupa batswadi gore a nyake lesogana, a gana le kêlô. Batswadi ba gagwe ba nyaka go tseba gore o gana nayô ka baka lang, a ba botša gore a mo rate.

Papago mothepa yowe leina la gagwe elego Morakong Mongale le ngwanabo Ntšhulo, ba thôma go tia moredi wa bona, a kwa go baba a ba fa kêlô ya leseka, ke moka ba tšea ba fa sebaka. Ke moka a ya a fa monna wa gagwe Madike.

Madike a ya a tatiša maseka a mosadi wa gagwe. A goma a roma sebaka sa a boetša go mosadi wa gagwe, mosetsana a gana go rwala maseka, ele gore Madike o rometše le sa go rwala maseka. Ba mohomolêla, ba re ke noga e bolaya mala, o tla a rwala, a baka ba mo gapeletša gore a rwale.

57. Madike a kgopêla sego sa metši, ba mo gafêla mosadi wa gagwe. Mosetsana a rwala maseka a gago, ka moswana a sepela a ya bogadi, mosetsana a gana a re, a ke mo rate monna yowe. Ka tšatši le we ba ile ba mo tia mo abago a idibala.

Go phafogeng, ga gagwe, ke moka ba motša gore, o swanetše go tsamaya bogadi, a re go bona go lukile, ba ke seke ba mo šala nthago ka mo a yago. Mosetsana a napa a re go tšhirêla, a tšhaba a libile molopeng (Leydsdorp) a fitlha a bega ditaba a re batswadi ba ka ba nteile, ba nkgapeletša gore ke tšee, ke monna yo mongwe, ele gore nna a ke mo nyake.

Ba ra mosetsana gore a dule molopeng ba roma lepodisa, la ya /la bitša.....

s830

la bitša batswadi ba mosetsana. A ya a ba a fitlha nabo Molopeng, ba tseba ele molaō wa gore ngwana o swanetše go ya mowe batswadi ba ratago gore a ē.

Ba ile ba ba bitšetša ka ngwakong ga mōgō le moredi wa bona.

58. Komosasa a ba butšiša gore, ngwana yo le a motseba, ba dumēla, bjale molato wa gagwe keng ge le mo tia, bare o gana go ya bogadi. Monna yowe a mo tšeago ke ka bothatšlō bja bona, bjalo o tlhanugile. Bare a wa re llē dithoto tša monna yowe, bjale re mo file mosadi, re era yo noo, bjale wa gana ke ge re mo tia re motša gore o swanetše go ya.

Komosasa, a re, go bona a mpja le a ja, bare, a ri ji, bjale lehono re swanetše gore re le apešle le jē, eseng ka go rata ga lena ka kgapeletšō, bare, a wa morena re ka seke ra kgona go ja... A re go bona ga le ka seke la kgona go ja le swanetše go teiwa le gapeletšwa, ba ile bare bo kaone ke go teiwa go ena le gore re je mpja. A re go bona, motho ga gapeletšwi, ge a re a rate le mokwēle, bjale ka nna ke le kwēlago ge le re mpja ga le ji.

Komosasa, a re, go bona le dirile phōšō e kgolo, ka go tia ngwana wa lena ka mokgwa o, le mo gapeletša gore a jē masepa. Nna ke a le tia le nna, a ke le tišle gore le jē mpja, ke le 59. tišla gore la tia motho le mo gapeletša selo se a sa senyakego. Ba ile ba dumēla, ba ile ba teiwa. Komosasa a ba botša gore taba ewe a se molaō, ebe go lekaone, mola mosetsana a be a kwane le mosogana bjale a tlhanoga. Gona e be re ka kgona go le thuša ka go laya ngwana ka gore ke sekwēlepa, ke mok ja a feta, ke taba empe ewe.

Mošwedi ke mosetsana wa mathōmō yowe a ilego a dira gore molaō wa sesotho wa go tšeana ka lerato la ba bagolo le gore kgapeletšō ya seke ya ba gona. Ke moka basetsana le masogana ba tšeana ka go ratana ga bona. Mošwedi o ile a tšea ke Sodi.

Ka morago ga mo ba etšwa molopeng ke moka ba km tlhōpha thoto ya Madike na mo fa. Ba motša gore re kgona fēla go bopa diolwana, empa tša ka teng ga tšōna re sa di tsebe. Monna wa

/ga Madike.....

s830

ga Madike e be re go nyaka bjale re paletse ke ngwana. Bjale ka ge le wena o kwile, ba tso re tia Molopeng.

60. Ka morago ga mo a gapile dikgomo tsa gagwe, Sodi a fitlha a bolabola le mosetsana, ke moka a kwana nae. Ke ge ba tsibisa batswadi ba mothepa gore re kwane le ngwana wa lena. Batswadi ba bitisa moredi wa bona ba butsisa gore ke nnete, mothepa o dumela. Ke moka ba botsa gore Sodi a tsene a nyale, a tsena a nyala, a tsea mosadi.

Kgopolo ya batswadi ba Mošwedi ba gopola gore Sodi ke yena, yowe a goba a fora moredi wa bona. Empa kgopolo ewe ya bona a yaka ya ba thusa ka selo, fela ge ele mola o wa sesotho, o be a tlabana ya apea kgorong ya ga Madike. Ka gobane e be ba tla mo isa kgorong, kgoro le yona ya ya mo tia.

- Kgan o ya mosetsana, ge a gana mosogana. Matla a mosetsana a ga mmagwe, bjale ka ge polela e bololwa ka gore, ngwana wa ngwanenyana ke ngwana wa mosadi. Ngwana wa motlhankana ke ngwana wa monna. Mag e o mo ruta mela o ya sesadi, le mediro ya basadi. Wa motlhankana papage o mo ruta mela o ya banna le mediro ya bona.

Papago mosetsana, a ka seke a kgona go laya ngwana wa mosetsana, empa tay o ya ntshe ge a mo roma a gana ke gona mowe papage a ka tseago thupa a mo tia. Ka morago ga mowe mmage, o tla motsa gore ngwanaka, ge papago goba mang a go roma o seke wa gana, o swanetse go ya.

Mmagwe bona, mosadi ke mmelegi, e bile ke moledi, ka go riale mowe matheko ka moka wa laya, ba mo kwela, e nore motlhankana mela o e megolo ke ya papage, ka gobane papage ge a ka bona a na le mekgwa, o swanetse go tlhoya mmagwe.

- Mosetsana ge batswadi ba gagwe ba ka fo ja dil o tsa motho, ka ntle le thumelan o ya moredi wa bona, ka morago wa bona, ge ba motsa gore re lla dil o tsa motho yola ka baka la gago, ka go riale mowe o swanetse go apea gona ke monna wa gago, a gana
62. o tsebe ga botse gore molato o tswa ga mmage. Gore ke nnete ke mmagwe, ge ba botsa ngwana gore o swanetse go ya, mmage, ge ba mutsisa, o tla kwa a bolola gore, a retse, nna le ra gore nka
/reng.....

s830

reng, le nna ke fo dula ke motša a kwe.

Ka mokgwa o mobjale, papago ngwana, o swanetše go bōna ga botse gore ngwana a ka seke a dumēla, o ga ntšha ke mmagā, lege a ka mo tla bjang le bjang, a ka seke a dumēla. Papago mosetsana lege a rata, empa mmago a sa rate, yēna a rata gore a tšee ke yo mongwe. Mosetsana o tlaya mowe go bolōlago mmagwe.

Tšhupō ya go gana ga mosetsana, Rakgobadi Moeng, o be ana le ngwana wa mosetsana, leina la gagwe ele Kabele, mmagwe ke Mpereke ngwana Lokweng. Motlogolo wa Rakgobadi ke Magolōla. Leina la mosogana yowe a swanetšego go tšea Kabele ke Nkala.

63. Nkala o ile a hwēla ke batswadi ba gagwe, esale yo monyana, bjale ba mo isa ga malome wa gagwe ga moeng, gore a molōle. Nkala o be a na le kgaitšedi ya gagwe, a tšea ke ba mankōle. Dikgomo tšewe tša go tšwa kgaitšedi ya gagwe ba difa malome a Nkala ka gore ba tla tšea moredi wa Rakgobadi. Rakgobadi le mosadi ba amogēla dikgomo tša motlogolo wa bona.

Ka morago mosogana, a nyaka kēlō ya mosadi wa gagwe ya leseka gore a yo mo tatōla maseka, mosetsana a gana, a re, nna a ke mo rate. Papago mosetsana, a re ka kgang o swanetše go apeēla ngwana wa kgaitšedi ya ka.

Mosetsana o be a e kwa mmagwe, ke moka, a motša gore a tšhabe le yowe a ratago, gore a tšee moredi wa gagwe. Papago mosetsana a molata, a ya a mo tšea. Mosetsana a goma a boēla.

64. Papago mosetsana a re, go mmagwe, o reng o sa botše ngwana wa gago, ka gobane wa tseba gore rellō dikgomo tša ga Magolōla. Mmago mothepa a fetola ka gore, motho a ba gapeletše, bjale o ra gore ge a šita wena papagwe, o ra gore nna k nka dirang.

Monna a bōna gore ditaba di thata, ke moka a ra motšhabiši gore a nyale. Mosogana yowe ke Sentso Raganya, ke moka a nyala, ba fa Magolōla dilō tša gagwe. Gela mmago mothepa a be a rata gore moredi wa gagwe a yo apea ga mogōlōla a ka be a ile, ditaba di dirile ke mmagwe.

Kganō ya mmago mosetsana ge a bōna gore ba šetše ba llō dilō tša batho, a nape a nyarēla gore wa gana, o fēla a botša

/moredi.....

s830

moredi ge ba le ba babedi, ge a bōna, gore ba nyaka go kata moredi wa gagwe ka dipolšlō, o tla kwa mmagwe a phašiša go fetola, ka gore, le seke la mo gapeletša ge a sa rate.

65. Tšhukudu e tlhabile ke gotlhe, papago mothepa o swanetše go roma motho a yo botša motlabo yola a goba a tlišitše dilō tša gagwe. A ka seke a motša gore mmago ngwana wa gana, o swanetše gore a motše gore ke paletše ke ngwana, ke likile ka maatla go lwa naš wa gana. Ka go riale mowe kere tla o tšee dilō tša gago. Rena e be re go rata, re paletše ke ngwana. Ke moka o mofa dilō tša gagwe.

Dibokwane, ke mosadi o be a tšere ke Mokolokoto, Mokolokoto a ka a meka o ile a dula naš ga batswadi. Monna yo Mokolokoto, obe a lumile ke mutla. Ke gore o be a sa nyake go robala le mosadi, ge a robetše le mosadi wa gagwe, o be a sa diri selo. Bjale mosadi a thōma gore ke swara monna, monna a gana, a re o nyaka go mpōnēla.

- Dibokwane o ile a ima e sale kgarebe, bjale ge ba mutšiša mpa a bolēla gore o imišitše ke Sepedi Papela, bjale Sepedi a gana, bare mosadi ke ngaka, a ba a lefa mosadi. Lebaka la fitlha
66. la gore mosadi a bšlšgš ngwana, a bšlšga lekgowa, ke ge ba ga Pōpēla ba bošela bare re feng kgomo ya rena. Ba ntšha kgomo ba mo fa.

Ka moragō ga mowe ke ge, Mokolokoto, a dula le mosadi wa gagwe. O tsebe gore a se kgarebe, ke lethari, o tseba tša banna le tša basadi. A robala le monna wa gagwe, bja tla bjasa, ka ntle le gore a mo lediše, bjale bjale mowe mosadi a ba go a makala gore ke monna wa mohuta mang. Ke ge ba molediša gore mosadi wa gago o a bšlašela ka mošómō wa bošego. Monna a fetola ka gore a ka mpōnēla, ke moka gwa foba ka mokgwa owe.

Mosadi a sepela le monna yo mongwe wa ga Mongale, ke moka a mo fa mpa, bjale ka ge ba tseba gore monna wa gagwe ke Mokolokoto a baka ba lifiša Mongale, le yšna ka nošī a ka a bola-bola selo. Mokolokoto a hwa, mosadi le yšna ka morago a hwa.

- Ba ile ba hwa ba na le bana ba babedi ba basetsana. Bana
67. bawe ba ile ba lšlwa botlogolo ga malome wa bona. Gwa seke

/gwaba.....

s830

gwaba le ka o tee wa bo Mokolokoto a ka nyakago gore a tsee bana go fitlhêla ba gola.

Kgotlo, ke moratho wa Mokolokoto a sa fele a etla a bona ditshuwana tšewe. Masabane, ke moredi wa Dibokwane wa pele yowe a go bêlêga ke lekgowa, a lošwa ke Morape Matlhô. Yêna le mosetsana ba kwana ka babedi, ke moka mosogana, a roma motho gore a ê go tsibiša batswadi ba mosetsana gore o kwane le moredi wa bona.

Ba ya ba fetola sebaka gore re di kwile, x re sa bitša beng ba bana ra ba botša. Ke moka ba roma motho gore a yo bitša Kgotlo, ge a fitlhile ba motša o kwane le Masabane, ba amogêla mabotšô.

68. Mosetsana, a amogêla mabotšô a gagwe, ke moka ditaba tša fêla dietla mowe. Ke moka Morape, a thoma go rêkêla mosadi wa gagwe dikobo, ge tlala e fitlhile ke moka ba tsibiša mosogana gore, mosadi wa gago wa šitega, ka lebaka le lengwe a ba fa kgomo, ke moka ba rekisha kgomo.

Mosetsana, a thôma go tlhanogêla mosogana, mosogana a romêla dikobo tša mosadi wa gagwe, ba mo fa, ke moka a gana go diapara. Malome wa gagwe a re go yêna molato keng, mosetsana a bôlêla gore ke dumetše e sale nna yo monyana, bjale ke bona ele gore o biffle bare o swanetše go ya ka gobane ke wena o monyakilego, bo jêla pele bo a bolaya.

Mosetsana o šetše a lumile ke yo mongwe o motšitše gore mmago Morape wa loya, mosetsana a seke a botša malome wa gagwe taba ewe. A fo tšwela pele le go gana, malome wa gagwe a re a e kaba o furilwê ke yo mongwe, a re awa, bjale molato keng ele wena ka noši wa gore wa mo nyaka. A re lerato la ka le ~~hi~~ fedilê go yêna.

69. Malome a gagwe, a re wa bôna motlogolo, a ona batswadi, lehono, o kwana le motho wa tlhanoga, lehono monna wa ga Matlhô o tla fa ke mang dilô tša gagwe, o tsebe gore dilô tša batho di a bolaya.

Mosetsana a seke a kwa sewe se bolêlago ke malome wa gagwe. Malome wa gagwe, a ~~šitwa~~ šitwa go mo gapeletša mowe tlhanogong

/ya motlogolo.....

s830

ya motlogolo wa gagwe. Ka morago ke moka a tšhaba le mosogana yo mongwe.

Motšhabiši a romela lentšu go malome wa mothepa, gore le nyakelle mono. Ba fetola sebaka gore o ba botše gore o be a tšeiwa, a re nyake goba re bolabola, a ba phakiše ba tliše dilō tšewe baka sa ya sa bōlōla mantšu awe. Ke moka le bona ba šala ba roma motho gore a yo tsibiša Kgotlo a ya a motšibiša.

70. Motšhabiši a roma sebaka sela gore sepela o ba botše ke dikwile ka tšatši la gore ke rena bawe re a tla. Le bona ba botšana gore ka tšatši la gore le swanetše gore le kgobakane ba ile ba atla.

Letšatši la kgobakanō la fitlha, ke moka ba tsogela e sale gosasa. Tala e apeilwe a e lewe ka mphaka, ke gore yo mongwe le yo mongwe ge a tsoga a fo tšama a phumula malaka a libile mowe mokgoši o tllhabilwego.

Motšhabiši o ile a fitlha a nyala ka mokgwa wa go thabiša batswadi ba mothepa. Bjale ba bitša ba la ba goba ba motšea pele gore a tle a tšee maditsana a gagwe. A fitlha ba mo fa bonyanyana bja gagwe.

Go ile gwa šala tše dingwe, dilō ke tša mang, banna bare dilebane Kgotlo ka gobane Mokolokoto ke mogolo wa gagwe.

Matlhakwana a re le a kwala bjale, bana ba e sale ge kgaitšedi ya ka a ehwa, ka šala ke lela bana, ke ile ka motša gore a ba tšee a gana, lehono ba godile, o tla fšla ka go gapa dikgomo.

71. Banna ba bolōla gore wena Matlhakwana, lle fšla gore ba go fe kgomo ya maledi, eseng gore o ka ja dikgomo tša batlogolo ba gago, dikgomo o ile wa ja tšammago bona. Matlhakwana o ile a kwa taba ya banna, a re, ba swanetše go mpha ga lehono. Bjale Kgotlo a re di a kwala dikgomo tše pedi tša maledi ke tla mo fa dikgomo tša moratho wa Masabane, ba ile ba kwana.

Moratho wa Masabane ke Maponye, Maponye o ile a lošwa, ke moka a kwana le mosogana, bjale ge mosogana a tliša mabotšo, Maponye o ile a re, ke nnete, bjale ga ke ne kgaitšedi dikgomo tša go tšwa nna di tla ja ke mang, bare ke Kgotlo, a fetola ka gore ngwana a ba belegele, le gona nka seke ka ra papa mongwe

/ke re ke.....

ka re ke papa. Le yêna o na le baredi ba gagwe, o swanetše go ja dikgomo tša bona.

Masabane, ke moratho o bolabola leina la Masabane, o re, dikgomo tša gagwe a tša ka tša tšea mosadi. Ge la Kgotlo a be a ile a tšea dikgomo tša mogolo wa ka, a tšea mosadi, lehono
72. nkabe ke le kwa, bjale dikgomo tša go tšea mogolo wa ka moratho wa papa, o tšo ja ka molomo le mosadi wa gagwe. Kganthe ebe ele kaone, gela a be a ile go ja dikgomo tša mogolo wa ka bjale ka ge re sena kgaitšedi, a re bitše, bjale a re bitši. Go kaone ge dikgomo tša go tšwa nna go ka ja bo malome.

Maponye o bolšla ka mokgwa owe a re, mosadi wa tšea mosadi, monna yo a mo nyakago o tla tla a dula naš, empa tšatši le ke tšwa ke rwele serotwana ke tla tla ka tsena ka lapeng la mogadibo wa ka, go ena le tšewe tša go lewa ka molomo.

Banna a baka ba kwšla mosetsana, bjale mosetsana a re go bona, ke a lekwa, fšla dikgomo tša go nyala a nna ke tla di ja le monna wa ka, ka go riale mowe nka seke ka nyadiwa.

Mosetsana o ile a tloga a ya go bolla, bjale ke moka a tlhage, a tšhaba komeng a ya le dikompš, malome wa gagwe a mo nyakšla a seke a mšna, a goma a dula fase a khutša.

73. Ka morago ga lebaka le letelele, mosetsana a utuluga, a re, go malome wa gagwe, ke fetugile letlhanya ka baka la mekgwa, bjale ke se neetše lešoka ka baka la gore dikgomo tša go tšwa nna la re ditla ja ke papagwe mongwe. Wena malome ge o nyaka go gapa dikgomo tšaka a riš o digapa, o tla mpha mosadi yowe e tla bago mogadibo waka.

Malome wa gagwe o ile a tlhoka maatla, a gore a yo gapa dikgomo. O nyaka ge a gafšla ke ba ga Sekgoka. Ke moka Maponye o ja dikgomo tša go mo nyala le monna wa gagwe. Ditšhuwana x tša banenyana, ba rata gore dikgomo tša go ba tšea motho a tšee mosadi ka tššna, gona o tla kwana nabo.

Mogama kgomo ya lifiša o gama a lebella tsela, ke gore ge a ile a phetha mowe bana bawe ba ditšhuwana ba bolšlago gona. Dilš ka moka di tla ja ke yêna, le dikgomo tšela tša go šala. Le ge a ile a tšea mosadi yowe wa go tšwa dikgomo tša bona moja lefa e tlabo yêna.

74. Bjale ka ngwana wa Mapule ngwana Raganya, monna wa gagwe ele Maboi Mohlabe. Maboi a hwa, mosadi a šala ele motlhologadi, mosadi yowe wa motlhologadi o be a na le ngwana wa mosetsana ka o tee leina la gagwe ebe ele Kgasa. Mogolo wa gagwe wa motlhankana Mafora le ba tlhankana ba bangwe.

Ka ngwaga wa tlala ya marapō, Mapule a bona gore bana ba gagwe ba šitega, ke moka a ya ga Molamomoso Masete go kwatamiša letolo. Masete o be a na le morwa wa gagwe bare ke Matšhurutlêla bare mosadi e tla ba wa gagwe.

Ba ga Masete ba amogêla letolo, ba le amogêla ka kgomo. Ka baka la go amogêla letolo, ke moka go fedile le malošo a sale gona ga mōgō le mabotšō,

Mokwatamiši wa letolo, a bona gore ngwana wa gagwe o gotše bjale o swanetše go ya go bolla mmago ngwana a dira bjalwa bja
75. go tsibiša bakgonyana gore mosadi wa lena o ya go bolla. Ba leboga makgolo wa bona ka pudi.

Bakgonyana ba bolotša mosadi wa bona, dilō ka moka tša se tlhatlhe go ile gwa ntšha bona bakgonyana go fitlhêla mosadi wa bona a loga, ba ba ba motlhatsiša dipêba. Ka morago ba ya ba nyala, dipêba ba tlhatsiša ka pudi goba lesome la mašelang.

Mosetsana a gola ele mosadi wa ga Masete. Ka morago ge monna wa gagwe a nyakêla gore mosadi wa ka o swanetše goba le maseka, a nyaka gore mosadi wa gagwe a mofe kêlō, a kgone a mo nyakella maseka. A roma sebaka gore se š go tšea kêlō ya mosadi, mosadi a ya gšana, batswadi ba re molato keng, a re, a ke rate, a ke bapatšwe e se nna kgomo. Mmago mosetsana a gakunêga.

76. Mowe kgakanegong ya mmago mosetsana, a seke a nyaka go tlhagiša taba go ba ga Mohlabe.

Matšhurutlêla, ke monna wa go sebereke ke gore ke mpare, o bile ke setlaêla, o kgoga le bake. Mosetsana a bōna gore, ke ya go tlhaka, ke moka a thoma mogwa gamōgō le mmage. Mosetsana a gana go apara dikobo tša go tšwa ga monna wa gagwe, a bolêla gore a mo rate.

Ebe ba fo tšea dilō tšewe tša go tšwa ga mokgonyana ba di bea. Lebaka la fitlha la gore Matšhurutlêla a š bogweng, ke

/moka.....

moka mosetsana a tšhabe, bošego, monna wa gagwe a šale le bo makgatle. Ka mosana mosogana a botše makgolo wa gagwe gore, bjale ngwana wa lena o ntšhabile, ka go riale mowe go bōnagala gore le a mo gapeletša a ntate.

Mosogana a goma a bošla gae ga gabo, a filha a botša batswadi ba gagwe, ba mo fetola ka gore, go bōnagala gore a go rate, mosadi wa go kwatamiša letolo wa tswenya.

77. Ka morago ke gona mmago mosetsana a tsibiša ba leloko la bogadi bja gagwa, bjale ba ga Mohlabe ba tšwa letsolo la go mo nyakêla, ba seke ba mōna. Ke moka ba butšiša mmagwe, gore ngwana wa ngwanenyana ke ngwana wa mmagwe wena, o swanetše gore o re botše nnete. Mosadi a seka a lla.

Ka morago, ka lebaka la ka mabanyana, ba bōna mosetsana a e tšwa le mosogana wa ga Mailula. Ge a fitlha naē, mosogana a fe, ngwana wa lena šo, ke mothibetše a re o ya molopeng. Mosogana a robala mowe, ke moka bja re gosasa a tloga.

Ke moka ba ga Mohlabe ba butšiša mosetsana gore naa, mosogana yola o nyaka go go tšea, mosetsana a dumšla, ke moka ba roma motho a ya ga Mailula, gore sepela o motše gore ba ga Mohlabe ba kwa ngwana wa bona o re ke wena o mo forago. Ke moka sebaka sa ya.

78. Sebaka sa fitlha ga Mailula sa bolêla mantšu awe a rumilwego ka ōna. Mailula a re, mosetsana o bola maaka. Sebaka sa boya sa bolêla taba ewe ya gore mosetsana o bolabola maaka.

Bjale bare, go mosetsana, wa mokwa motho yola a go furilego, wa gana bjale wena o reng, a re, fêla yowe e foba mogwera waka, motho yowe a mphurilego ke Nkgwedi Morei, o itše o nyaka go ntšêšla moratho wa gagwe Masome. Ba re go yêna, o re botša maaka ka gobane, o ile wa re o forana le Mailula lehono, Mailula a gana, bjale o thōma yo mongwe.

Mosetsana a re, a ke thome, ke nnete le mma ba di tseba. Mmagwe a ganetša, mosetsana a re, ba fo ganetša ka tšatši la gore o ile a ba rêkêla bjalewa a ba botša gore, ke nyaka moredi wa gago, ba dumelana.

s830

Ba re, go mosetsana, go lukile, bjale re a go bitša Morei, bjale o tsebe gore ro mo thoma, ge a ka gana, o tsebe gore ke
79. molato, ka gobane o mo thomile, a re a ka seke a gana. Ba roma Makhukhu gore a yo bitša Morei, ke moka a kitima a ya a mitša. Ge Morei a fitlhile, ba motša gore o bitša ke rena, ka baka la ngwana yo a re kwane naê, o gana go ya ga monna wa gagwe, o re, o kwane le wena. Mosogana a re, o ya kwala, e be ke boletše naê gore ke nyaka go mo tšešla moratho wa ka.

Lehono o reng, a re lehono ke a šitwa gore nka reng, ka baka la gore, moratho wa ka ke mo ngwaletše marifi a mphetole. Bjale tseba gore o na le molato Morei, mothepa o gana monna wa gagwe ka baka la gago.

Morei a tloga a ya thopeng, a re molato ke a o bōna, bjale ke sa yo botša ba gešu. Ba ga Mohlabe ba re go sebaka sa gagwe, re a kwa, fêla e tsebe gore, a re nyake go ja selo sa gago, wena ge o bolšla o tšitše, gore o paletšwe gore o mo tšee, o motše a ê, monneng wa gagwe. Ge re ka bōna mosetsana a sa kwane le
80. monna wa gagwe, o tsebe gore o tla ba le molato.

Mosetsana, wena lehono o reng, ka gobane wa mokwa monna yola a go furilego o re yêna a ka se sa kgona gore a go tšee, mosetsana a re go lukile, ke tla bošla monneng wa ka. Ke moka ba roma sebaka go botša ba ga Masete, gore go lukile a batle ba tšee mosadi wa bona.

Ke moka ba ga Masete, ba fitlha, ba tšea mosadi wa bona, molato wa fêla. Gela Mailula a seke a gana, nkabe a mo tšere, bjale ka yêna. Morei, ka gobane, mmago Kgana o be a kwane le bona, lehono o šitilwe ka gobane ba tlhanugile, ba dirile moredi wa gagwe setlašla.

Mopherekanyi mabapi le go tlhanoga ga mosetsana, ke mmago
mosetsana. Ge a tlhanogak~~xxxxx~~ ^{ka baka} ~~ku~~ la batho ba bangwe, ba diô moloma, empa ya ba mmagwe o rata gore a tšee ke yowe a mo tlhanogêlago, ga gona selo, mosetsana o tla ba a lokologa kantle le gore dikwe, ke batho, ka gobane go rata mmagwe.

81. Motseng wa ga Mašumu gobe gona le mosadi bare, ke Maponye ngwana Pôpêla, monna wa gagwe ele Motabea Mašumu. Motabea a hwa,
/ke moka.....

s830

ke moka Maponye a tseana le mokgonyana wa gagwe Mafotha Mohlabe.

Mafotha mmagwe ke Mokgadi ngwana Masumu, bjale Mokgadi ga a lebeletse Maponye o re mogadibo, Mafotha o re makgolo. Ka morago ga mo monna wa gagwe a hwile, Mafotha a bolabola le makgolo wa gagwe a ya malaong a gagwe.

Ke moka ba ga Masumu ba se sa mosala nthago, bare, mokgonyana le makgolo wa gagwe ke ditlhōla. Maponye a bēlēga ngwana wa mosetsana ba re, ke Manabu, a tsea ke ba ga Makōkōrōpō gwa seke gwa ba le pelašlō.

Ka morago a bēlēga ngwana wa motlhankana, leina la gagwe ke Ntolo, ka morago gwaba ngwana wa mosetsana, leina ke Masegabu. Bana bana ba bēlēga ke mokgonyana le makgolo wa gagwe.

82. Empa le ga gole bjale bana ba ana dikgomo, ke bana ba ga Masumu a se bana ba ga Mohlabe. Mokgonyana a tsea makgolo wa gagwe a mo tsentsha ka le goreng la gagwe, ka go riale mowe o nyaka go ja dikgomo tša baredi ba gagē le motlhologadi.

Matlala Mongale, ke motlogolo wa ga Masumu. Lapa lena la Maponye le lebane yēne, gore a tsee mosadi ka ntšhe. A iša pōō, ke moka mokgekolo a bitša ba ga Masumu go ba bega ditaba tša motlogolo wa bona, ba amogēla motlogolo.

Ka mogēlo ya go amogēla motlogolo wa bona, ba mo amogēla ba le ka gare ga kgōrō ya ga Mohlabe. Ba ga Masumu ba botša mmago mothepa gore, o dirile phōšō, o be o sa swanela go tsena ka f gate ga le gora, e kabe a go agēla ngwako wa gago, ka ntle ga legora. Šōna lehono re bolabola ka legoreng la monna yo mongwe.

83. Mong wa motse, o dutše kowa thekō a ba fetole, ka gobane ditaba a se tša gabo. Ba ile ba tllhaba pōō, ke moka ba ja, ge letšatši le ya madikēlō ba ja tllhōgō ba palakana.

Matlala a lēla mosadi wa gagwe a ba a gola, a ba a mo lotša. Ka morago ga le bollō, ba nyala mosetsana, ba mofetša.

Mafotha, kgopolo ya gagwe, e a šoma gore a sinye mowe ba ga Masumu ba go boletšeng le gore a roše mosetsana a seke atšea ke ba ga Mongale. Go ile gwa dirēga.

Gobe gona le monna yo mongwe wa go dula ka Mankōlē bare ke Tsetsee. Go kwagala gore leina lewe e be e se leina la gagwe.

/la go reidiwa.....

s830

la go rediwa ke batswadi fêla go ile gwa gola lona, ka gobane ebe ba mitša ka lona. Leina la gorêla ke batswadi ba hwella.

Tsetsee, o be ana le morwa wa gagê ba re ke Tšatši, o ile a fologa a tla a bolla ka mono boroka ga Mohlabe. Lelopo la
84. Tsetsee ke Mokgotho, batho ba ba ga Madiagane ke gore ba ga Mogotho ke maja pela.

Tsetsee ge a e tla ka boroka go tllilo bona ngwana wa gagwe, o tšwa a rwele mošafô wa dipela, a tsenêla ka lapeng la Maponye. Ba šeba ka dipela morogô ba sa o tsebe.

Mafotha a bolabola le Maponye, a re go kaone gore, moredi a gago, a tšêš ke morwa Tsetsee, mosadi ana maanô, a dumêla. Ke moka amago ngwana abolêla le moredi wa gagwe, gore o swanetše gore o tšee ke Tšatši, mosetsana a dumêla. Ge ba motša ke gore bona ba bagolo ba šetše ba kwane, ke moka batswadi ba mosogana ba botša lesogana gore mosadi šo, le yêna a dumêla.

Ditaba tšewe ba di bolêla ka sephiri. Go utuluga ga sephiri, Matlala a romêla sebaka sa gagwe gore a yo tšea kêlô ya leseka la mosadi wa gagwe. Mothepa a gana, a re, ga ke rate, ke moka batswadi ba mosetsana, ba butšiša ngwana wa bona, gore molato
85. keng, mosetsana a re, a ke rate, ge lena mmame le rata le ka no mo fa e no kêlô, a le tatêla maseka awe. Ge motho a bôna mlagwe ngwana a bolabola, a ka gopola gore ngwana o fo gana batswadi ba rata. Ba fo ntšha fêla môya mohu, bona ba tsebêla pelo sewe ba butšitšego moredi wa bona.

Mongale, ge a bona mosadi wa gagwe a gana le kêlô, a nyaka go tseba gore molato keng, ba botša Mongale gore wa kwala boêla gae, re sa šala re elwa le ngwana re tla go botša. Mongale a goma a ya a dula gae ga gagwe.

Mafotha le Maponye, ba botša Mokgotho gore a phakiše a nyarêlêš, ba ga Mongale ba ba tswenya. Madiagane, a se nyaretša ke moka ba mo amogêla, ba fitlha ba nyala, ba fetša.

Ke moka Maponye a roma sebaka ga Mongale, sebaka se roma ke ba ga Mašumu, gore sepela o botše Mongale rena re paletše ke ngwana, rena e be re mo nyaka. Ka baka la go šita ke ngwana a e kgopolêlêš.

86. Mongale a fetola sebaka gore ka tšatši la gore ke rena bawe. Ka letšatši lewe ba ga Mašumu le ba ga Mongale ba gatlhana. Mašumu a re go Mongale o wa nkwa motlogolo, ke šitile ke ngwana, ke lekile go lwa le yêna o re a nyake go go apešla, bjale ke go bitšetsitše gore, o tšee dilô tšagago. Mogolo-golo yo mongwe o re, monna a nkgang, o k nkgale sa gagê. Ke moka a tšea, a tšama a pumula megôkgô a e ya gae.

Go bjale ka Motšatši ngwana Pôpêla, o be a tšere ke ba ga Pôpêla, monna wa gagwe ke Matsopha, bjale a na le ngwana wa mosetsana, yowe leina la gagwe elego Setlhogwane. Pele ga gore papagwe a hwe, ba ile ba kwana le gore moredi wa bona, a tšee ke mosadi yo ba goba bare ke Sekhônêkha.

Papago Setlhogwane a hwa, gwa šala bo mmagwe. Sekhônêkha o be a kwane le batswadi, bjale mosadi yo Sekhônêkha ana ngwana wa motlhankana, o be a fo motšea fêla gore a ê, a be a mo apešla.

Mosadi yowe o ile a nyala, moredi a Motšatši, a fetša dilô ka moka. Ka morago ga mo k mothepe o bôna gore o godile, a tlhanogêla, mosadi, a re, mosadi a tšee yo mongwe, mosadi, a o dirang ka nna.

Dikgomo tša go mo nyala le dilô tše dingwe, ba šetše ba dillê. Ba motša gore, re llê thoto, ya mosadi yola bjale ka go riale mowe, a thoto, ewe o ra gore ro e bôna kae.

Mosetsana a bôna gore, batswadi ba gagwe ba motlema ka ditaba, a seke a ba fetola. A tloga a ya a kopana le mosogana yo a go forana naê, a fitlha a motša gore batswadi baka ba re ga gona thoto, ya go fa mokgekolo yo a goba a nyetše.

Mosogana a bôna, ga botse, gore mokgoga mogolo a ona nama, a napa a kwana le mothepe, ba napa ba tšhaba. O ile ge a botša batswadi, yaba molato o šetše o le ka lapeng.

88. Batswadi ba mosogana ba napa ba ntšha dikgomo ba nyala. Ba rola ba ga Pôpêla tlhōgō. Le bona ba napa ba bitša ba ga Sekhônêkha gore ba tle ba tšee mesebe ya bona. Molato wa bona wa fêla o etla mowe. Mosogana wa go tšhaba le Setlhogwane ke lesogana la ga Mathake Sontaga.

s830

Go tšhabiša, mosogana o kwana le mosetsana yo a šetšego a nyetše, ke yo mongwe, kwanō e ya bona, ke ya bona ba le bababedi. Bjale mosogana a re go mosetsana bjale ka ge re kwana bo kaone ke gore re tšhabe, ke moka mosetsana a mo dumōla.

Melawana ka moka, ke moka, mosogana o tlilo e ntšha, motlhang ba mo phōphēla. Ge eke o mo tšhabišitše a sa mo rweša maseka, yēna mosogana o mo tatela ōna a le naš. Ka gobane ke mosadi o fo rwala ka ntle le go ntšha sa go mo rweša.

Tseke Mogofe, o ile a adima dilō, ke gore kgomo ga magomane
89. ka baka la tlala, bjale a ba šupa mosadi, ka lapeng la Molepa ngwana Mabakane. Monna o be a rata lapa la ga Magomane gore ba tšee mosadi ka lapeng la gagwe.

Monna le mosadi e be ba o kwane gore ngwana wa bona, o tla bēlēga ngwana wa mosetsana, ba ga Magomane ba motšea. Ngwana a ba gona, bjale yo mongwe le yēna a ba gona.

Mogolo wa gagwe a ya gobolla, mowe papago mosetsana o hwile, go šetše mmago ngwana. Ba ga Magomane ba theletša gore, re tla bona ba dira bjälwa ba ba bega gore ngwana ke gore mosadi wa bona o ya komeng, lentšú la pegō la seke la ba gona.

Ba ile ba homola, bare, motlhomong ba tla refa moratho wa gagwe, moratnole yēna a ba a ya a bolla ka ntle le gore ba ba bege gore mosadi wa bona o ya go bolla. Ka go riale mowe ba ga Magomane ba bōna ba botse gore e fēla e be re ratana le papago
90. bana. Mosadi a na thopa, a botša ba ga Magomane gore ba tle, ba tšee mesebjana ya bone. Ke moka ba ga Magomane ba ya ba gapa dilō tša bona.

Mmago Magomane ke Mmathari, bjale mosadi yowe ba mo retše leina la gore ke yēna Tšhobōlō, ka baka la gore o na le lerobo. O diša ngwetši wa gagwe go fetiša le monna wa gagwe. Ke lebaka lewe ba mo tšhabago ka lona, goba mosadi a diši yo mongwe mosadi.

Morwa, wa gagwe Mosebu o ile a tšea mosadi, bjale, mosadi a ba a bikiwa. Ba tsibi ba re ngwana wa motho yowe o be a e swa. Mosadi a ba a tlhala ka lona lebaka lewe, Batho e be ba sešu ba tlhōkōmēla kudu.

/Moratho.....

Moratho wa Mosebu, yowe leina la gagwe elego Madibeng, a loša mosadi kgorong ya ga Mongale, ke moka a beka mosadi, yēna mosadi yowe o ile a kgotlella. Ge a sale gagabo o be a na le mmele o mogolo, bjale o ile go bikwa o oštile, o ka seke wa mo 91. tseba. Molato ke lerobo la matswalē wa gagwe gamōgō le monna wa gagwe, ka gohane, o kwa sewe mmagwe a motšago.

Lekōthwane la bona ke Maruping. O loša mo le mo a bone motho, ba mogana, ba tšhaba lerobo la Mmathari. Le ge a ka kwana le mosetsana ba lumi ba loma, ke moka, a tlhanoga. Lege a ka seke a tlhanoga, batswadi ba mosetsana ba ka seke ba amogēla mothepa. O bile a ya a tšea mosadi kgole, mo ba sa mo tsebego.

Tshetla, ke monna wa thatō, bjale ka monna yo Kgašane Moeng, o ile a tšea mosadi wa pele. Bjale mosadi yo o uta dibi tša monna wa gagwe.

Mpaō ke ngwana Mongale, o ile a gola a dutšī lapeng la mmagwe ba gwēra ba gagwe ka moka ba bikiwa, yēna a šala e le lega kwa. Bjale mokgalabje yowe wa ga Moeng, a loša mothepa owe, ke moka ba kwana. A napa a tšhaba naē, g fitlha a romēla motho go batswadi ba mothepa. Ba ile ba mo amogēla, ke moka a nyala.

92. Mothepa wa le gakwa, ke gore ge a ile a tšhaba le lesogana, ele gore e šu a ke a loša ke motho. Ga gona mabotšō, ke fēla kgomo goba ponto ya go tsibiša batswadi gore nyakellang ka mono. Sewe ba ya go ba ntšha ke dilō tša go amogēla dikgomo tša monyalo. Bjale ka mphaka, kgatī le selepe.

Kgašane o ile a nyala a fetša, a ntšha le dilō tšewe ka moka. Moeng a thōma go špa mosadi wa gagwe wa pele, a re, a se mosadi o apea ditšhila. Mosadi wa pele a ka a fella monna wa gagwe pelo.

Monna, a bolaya kgogo, ke moka apea serope le tlhōgō le sebetē gamōgō le sekgwele. A le ke le tša kgogo godimu. Mosadi a thoma go makala, bjale ka ge e sale ngwetšī a seke a bolēla selo. Ka moso o mongwe a ya a kobēla kgomo, ke moka a seke a pea, a no sēga a beša a ija a le nošī. Mosadi a makala la bobedi, ka tšatšī le lengwe a butšīša mosadi wa pele, mosadi wa pele a motša 93. gore, monna ona le tšhetla, ke mokgwa wa gagwe.

/Ge monna.....

Ge monna a šeba ka nama bona ba šeba ka morōgō. Mosadi a ka a kgotlella, mekgwa ya monna yowe wa ga Moeng, a tloga a boēla, a ya a dula lapeng la mmagwe.

Moeng a fitlha ga makgolo wa gagwe a nyakēla mosadi wa gagwe, a mo hwetšana. A re go makgolo wa gagwe ke nyaka mosadi wa ka, makgolo wa gagwe a re, šo. Monna a re, mosadi molato keng, mosadi a re molato wang, wa gore wa tloga gae, bjale wena o gopola gore ke šala ke ijaang.

Mpaō a tlhalošetša monna, gore a ke sa go nyaka, ka baka lang, le baka ga le gona ke pelo ya ka. Monna a re, gona ba ga Makgolo, ke nyaka dikgomo tša ka. Dikgomo tša go nyala Mpaō, ba ile ba di fetiša tša ya go nyala ngwetšī ke gore mogadibō wa Mpaō. Ba re, go yēna wa kwala bjale dikgomo ga di gona.

Moeng, a feta, a iša ditaba kgorong, kgōrō ya amogšla Moyene,
94. ba motša letšatšī lewe a swanetšego go gatlhana le ba ga makgolo wa gagwe ka lona. Ke moka ba roma pampanyane gore a yo tsibiša gore ba ga Mongale ba nyakēga ka tšatšī la gore, ke moka pampanyane a ya a ba botša.

Letšatšī la fitlha, ba ya ba kopana kgorong. Ditaba tša tsena lekgotleng la banna, mmudi wa lekgotla a kgopēla banna gore a eke re theletšaneng, bjale ditaba dia tsena, re faneng ditsebe tša go kwa sewe, se bolēlago ke batho ba. Moeng motho yola o mo nyakago ke yo, Mongale o bitša ke Moeng.

Moeng, a šma a re, thobēla lekgotla, ke nnete, Mongale o bitša ke nna, ka baka la ngwana wa gagwe. Ke tsere mosadi ga Mongale yowe elego, Mpaō, bjale ka tšatšī le lengwe, ke no hwetšana a se gona ka gae. Ka kata ka robala, bjasa, ka bōna letšatšī le dikšla. Mosadi ke namane wa nyakēlwa, ke ge ke ya ga makgolo, ko mo hwetšana, ke motša gore a e riš gae, a gana, a re, a sa nthata, ditseng tša bo makgolo. Ka ba botša gore ba
95. mphe dikgomo tša ka, bjale ba mpotša gore dikgomo ga di gona, ke ge ke tla mo, morena.

Mpaō, mosadi o fo bolabola a dutšī fase, a re, morena ba bina tlou, ke nnete mo monna wa ga Moeng a bolabolago gona,

s830

monna, ke kwane naê, empa e be ke sa tsee ke motho, bjale ka tšhaba naê, ka ntle le gore batswadi ba tsebe. Ke ile ka dula kgorong ya ga Moeng, bjale ka tenwa ke mekgwa ya monna, ka re, ke monna mang wa lefa ka pitša, kganthe seema se ke sa basadi, ba re, ke mosadi mang wa leja ka pitša. Rena ke rena ba go šeba, ka morô le ka morô, nama a re ji. Monna yowe a ke sa mo rata, ke tla mpa ka dula lapeng la mma.

Mongale, a šma a re morena lekgotla, ke šma fêla ka baka la gore ke nna yowe ke llogo dikgomo tša ga Moeng, ga gona taba e nka e bolêlago. Moeng o mphile dikgomo, nna ke mo file naka la tlou, ka go riale, ngwana wa ka le Moeng mowe ba kwanego, a ke go tsebe, ka kwa ka Moeng ge a ntlhabêla mokgoši, ka motša gore, 96. a mphe ngwana wa ka. Moeng a re, ke mo ratile, nka seke ka kgona go fa yêna, sewe nka go fago ke dikgomo, ka dumêla gore a mphê dikgomo, ke moka a pha dikgomo, nna ka di ja, le lehono ke re dikgomo ga ke natšô, ke llê, yêna a tsee mosadi wa gagwe šo, thobêla.

Banna ba ile ba bolabola, bjale kudu, ba butšiša batswadi ba mosadi gore a gona le monna yo mongwe yowe a forago moredi wa lena, bare ga gona. Go lukile bjale ka ge ngwana wa lena a bolêla gore, a sa rata monna yo, bjale ka go riale mowe o swanetše go ntšha dikgomo o fe monna wa ga Moyene.

Ba iša ditaba selepeng, bjale kgoši ya fetola Moeng, gore o sintše, o seke wa re o bôna nonyana e sa aga setlhaga wa sinyana, e ka be a re, go gana o mo tlogêle, o be o tla bôna motho yowe a mo forago, lehono mosadi wa gago a fore ke motho, e sale mosadi wa gago mo rapêle, o tla bôna a gokwa a go botša taba taba e a e belaêlago. Sepelang, o tla goma wa tliša ditaba taba, tša fêla di etla mowe.

97. Ba bošla gae, Kgašane a fitlha a romêla motho go ba ga makgolo wa gagwe, gore sepela o nthapella mosadi wa ka, ka go riale ke rapêla ka kgomo. A fitlha a fitlhetša mantsu go makgolo wa Moeng. Ba ga makgolo wa gagwe, bare, go moredi a bona wa di kwa bjale oreng. Mosadi, a re, pele ga gore ke amogêlê kgomo ewe, sepelang le motše ke nyaka maseka.

/Sebaka.....

Sebaka sa boetša mantšu ga Moeng, Moeng, a botša sebaka gore ke di kwile e tla re, ka moswana o ê o motše gore a go fê kêlô.

Ka moswana sebaka sa tsogêla e sale gosasa go nyaka kêlô. O ile ge a fitlhile a fitlhetša mantšu, gore go nyakêga kêlô, Ba motša gore, e sale mo mabana a re tsebe gore o ile kae. Ke moka sebaka sa goma, sa fitlha sa botša Moeng, gore bare e sale a tloga mabana a ba mo tsebe mo a ilego. Moeng, a re, go lukile sepela o dula re tla bôna gore go tla feletša kae, ke moka ba homola.

98. Mpaô, o ile a tšhabêla mapulaneng ga rakgadi ya gagwe, ke moka ra kgadi ya gagwe a re, go yêna dula fase ngwana wa kgaitšedi ya ka. A romêla sebaka ga Mongale gore nyakelang mono, a bolêla ka kgomo.

Mongale a fetola sebaka gore re di kwile, sepela o ba botše, mosadi yowe o be a tšere ke ba ga Moeng bjale o tšhabile bogadi, ge a mo rata a ntšhe dikgomo re fe ba ga Moeng ba re tswenya. A wa ba ile ba nyala ke moka ba fa Moeng mesebjana ya gagê.

Mosadi wa goba le ngwana a sale gagabo, a se šu a lošwa. Monna yowe a mo lošago, ba kwana, ke gore a sa na bo makgatle, ka gobane a se kgarebe ke mosadi. Go morola ditlhôkwa, o fo rola ka noši, ka gobane ana monna. Maseka o a hwetšana ka maanô a mantlaile.

99. Mangwako Môla, banna ba ile ba mo loša e sale mothepa, bjale a ba gana. Ka morago ga mo a tennwe ke bogôpe a kwana le monna yo mongwe, mabapi le botlabo. Ka morago ga thaloko e we ya bona, mothepa a ima, ke moka batswadi ba gagwe, ba re, monna a motšee monna a re, e be ke sa direle gore ke a motšea. Ba ile ba lifiša monna yowe.

Ka morago a goma a ima gape, batswadi ba bona gore go fo ja dilô tša batho ke phôšô, a baka ba mo lifiša, a bêlêga ngwana, ka morago a mo gatlêla. A re a sara le mpa, monna yo mongwe wa mokgalabje, ba re, ke Thête Tselane a fitlha a mo loša, ba kwana. A na le bana ba babedi wa boraro a sa mo êmêre.

Mangwako a se mothepa, ke lethari. Tselane a tsibiša ba ga Môla gore ke kwane le ngwana wa lena. Ba ga Môla ba ile ba

/amogêla.....

s830

amogêla Tselane. Ke moka a mo nyala, ka gobane ke mosadi o ile a fo mo nyala a dutši naê.

Kêlô ya maseka, Tselane a kgopêla sego sa metsi, ba mo 100. gafêla. Ge ba swanetše gore ba sepela, mosadi a gana a re, pele ga gore a ntatêle maseka, nka seke ka ya.

Mowe tabeng ewe batswadi a bana ka rabô, ke ditaba tša monna le mosadi. Ka baka la gore Mangwako a se kgarebe, ke mosadi, batswadi ba gagwe, ba motša gore wa kwala bjale bôna lehono ke wena mosadi, ka go riale mowe, wena sepela le monna wa gago, o tla ya o bolêla naê gae ga gabo.

Mangwako a ka a kwa mowe batswadi ba bolabolago, a re, ka ntle le gore a dire mowe nna ke go ratago nka seke ka ya. Batswadi ba ile ba šitwa go mo gapeletša, ba botša mokgonyana gore mosadi wa gago ke yowe, bjale o re o nyaka maseka. Monna a re ke di kwile ba ga makgolo.

Monna a bolabola le mosadi wa gagwe a mo fa kêlô. Monna a tloga a ya a tatiša maseka a mosadi wa gagwe.

101. Tselane a ka a romêla sebaka o ile a fitlha ka nama, bjale ka ge mosadi wa gagê e se mothepa. A fitlha a fa sebaka sa motse, gore a bege batswadi ba mosadi wa gagwe. Sebaka sa dira ka mokgwa owe mokgonyana a molaetšego ka ôna.

Batswadi, ba tšea, ba a fa moređi wa bona, moređi wa bona, a re, ke a bôna bjale ke nyaka sa go rwala maseka. Bjale mowe batswadi ba motša gore o tsebe, gore, go rweša ba reša kgarebe, eseng mosadi yo a bjale ka wena.

Mangwako, a re, a ke a le roba, ge monna yowe a sa rate, a gome le maseka a gagwe. O nkapišitše a mpôna gore ke nna mosadi, bjale o swanetše go phetha sewe nna ke se nyakago, go seng bjale mofeng dikgomo tša gagwe gamôgô le maseka.

Tselane a bôna ga botse gore ditaba di thathafile, a goma a boêla gae, a fitlha a tšea lesome, a ya a mo fa, mosadi a kgona 102. a rwala maseka. Ka morago ga mowe, ke gona a kgona a e ya bogadi.

Molaô ke gore mosadi ge a šetše a na le bana, monna o fo mo rekêla maseka a mo fa, ka ntle le go mo rweša ka selo, ka baka la

s830

gore, a se kgarebe ke mosadi. Mangwako o be a na le matepa, bjale ka mokgwa o a dutšing kudu lapeng la mmagwe, a ba ka ba kgona go mo kgalemêla, ba ile ba phetha mowe thato ya gagwe e go ratago.

Matebete Masete, o ile a tšea mosadi ga malome wa gagwe ga Mabakane, leina la mosadi ke Nkalane. O ile a mo nyala a ba a meka ka molaô, mererô ka moka a feditše.

Mosadi wa gagwe, ge a le bogadi, bjale, ka ge ngwetši a sa tšwa go fitlha bogadi a kgotha, le bjalwa ga nwe bjale ka mathari a bikilwego botala, o nwa ka go tšhaba.

103. Le bole, o bikiwa a sa tšwere lehole le mose ke gore ntepa ya dikgarebe. O dula bogadi lebaka le letelele, a sa tšwere dilô tšewe. Motlhang monna a mo tlhakolago tšôna ke gore bjale ngwetši ke mosadi, ke gore ona le mpa.

Go apola ngwetši ditšwarô, monna wa gagwe o mo nyakêla ntepa le thetô. Ke moka a mo fa, yêna ka noši o tla fo apara, ge aka fo tšea a di bea a seke a di tšwara matswala wa gagwe, o tla motša gore o swanetše go tšwara ditšwarô tšela a go fago, ke wena mosadi le yêna ke monna. Mogatša monna a go ratege gore dithalesa tša gagwe di šale kgakale. O fo di tšwara fêla ka ntle le go ntšha selo.

104. Ka lebaka lewe bo ngwetši bo fedile bjale ke mosadi, mekgwa ya bogadi le medirô wa ditseba. O tla bôna a thôma go nwa bjalwa, matswala wa gagwe o swanetše go mo tlhatlêla tša gagwe dipitša, ge a saka a phakiša a mo tlhatlêla, o tla mo tlhatlêla ka morago ga mo ba fapane. Ge gona le taba e matswale wa gagwe a mo kgupišago ka yôna, motlhang a e tšwa a nwele, o tla e thôma, ke noka ba ômana. Ka moswana molato ba tsoga ba e fa bjalwa, ga se bjalwa ke taba e a dulago a e gopola.

Nkalane, a thôma go nwa bjalwa, a bo nwa bjale ka mathari a mangwe. Le loko le la ga Mabakane ge ba nwele bjalwa ba rota bošego ka ngwakong, banna ba leloko lewe gamôgô le basadi ba leloko lewe ba rota, bošego le mosegare ge a ka tagwa gare ga batho, ka morago ba tla bôna noka e šla.

/Nkalane.....

Nkalane a re, go thōma go nwa bjalwa ke moka a thōma go rota ka ngwakong le mosegare a dira gare ga batho. Ka go riale mowe, monna wa gagwe Matebete a ija ke ditlhong. Ngwako wa gagwe wa ba wa nkgā moreto.

Matebete a se nešla le foka, ke gore a tloga a ya a šegēla mosegēla ga Malaie, Mosadi a šala a dutšī lapeng a le noši. Mosadi e ka ke motlhologadi ka baka la bošadedi bja gagwe, o bēlēga bana le banna ba bangwē.

105. Maribe Mohlabe, ke moredi wa Sepalo a loša ke Makōkōrōpō. Mosetsana o ile a ima, monna wa gagwe a le makgoweng. Makōkōrōpō o be a sešu a mo nyala e be e sale motlabo.

Batswadi ba gagwe ba mutšīša, mosetsana a bola gore o imišitše ke monna wa gagwe. Ba roma sebaka ga Makōkōrōpō gore mosadi wa gago, o imile fēla o re o imišitše ke monna wa gagwe. A fitlha ke moka a fitlhetša mantšu ga Makōkōrōpō, a fetola sebaka ka gore ke di kwile ke sa ngwalla ngwana wa ka lengolo.

Makōkōrōpō o ile a ngwalla morwa wa gagwe lengolo, morwa wa gagwe a fetola ka gore, o bola maaka a tsebe mosadi. Ba goma ba motša gore a gata a gatoga, a tle a ganetšane le mosadi wa gagwe.

Monna a lesetša mošomō wa gagwe, a boya gae. Ke moka ba ya ba lebana le mosadi, ke moka mothepe wa re go bōna, mosogana
106. matlhong a re, a wa ga se yēna, ke be ke gopola gore o tla fo dumēla.

A bola mosogana yo mongwe wa ga Raganya bare, ke Lehofu, ba roma motho ga Raganya, motlhankana wa ga Raganya a gana. Ba dira gore yēna a tle a lebane le mosetsana, ba ile ba kpana. Mosogana a tšwela pele le go gana bjale banna ba bolēla gore, mosadi ke ngaka.

Monna wa ga Raganya a lefa a lla. Ka morago ge mosetsana a bēlēga ba hwetšana gore, ngwana a swanele le mosogana wa ga Raganya, o swana le yo mongwe wa ga Makōkōrōpō wa lapa lešele.

Mpa ga go lefe mong wa yōna. Monna wa ga Raganya, a re, o leka go belašela, ba mo thibēla ka lona lebaka lewe la gore, mpa a go lefe mong wa yōna.

/Makōkōrōpō.....

Makōkōrōpō o be a sešu a nyale, ka go riale mowe, a tšea dikgomo tša go lefa mpa ya mosadi wa gagwe a mo nyala ka tšona, 107. a goba ga ntšha le tša gagwe.

Maribe a se kgarebe ke mosadi, molaō o swanetše go bikiša ke bakgekolo. Bjale ka morago ga mo a mo nyetše, monna wa gagwe a kgopela segō sa metši, batswadi ba mo gafela. Maribe a re, nka seke ka kgona go ya, ka baka la gore a nthekela maseka.

Batswadi ba mothepa, ba motša gore ga gona taba, wena ge o be o nyaka maseka a go rwala pele ga gore o tloga fa, nka be wa seka wa sinyana, lehono o sintše. Sepela le monna wa gago gana bjale. Mosetsana a tloga le monna wa gagwe, le gona ge a be a mo reketše maseka o be a sa swanela gore a mo rweše ka selo, o fo rwala, ka gobane o sinyetši monna wa gagwe, tlhomphō e fedile.

Kgarebe ya mosinyi, ge kgarebe e ka ima a se šu a lošwa, ka morago yo mongwe a mo loša, gona monna yowe o swanetše gore a 108. mo rekela maseka a bee, a mo rweše ka selo, ka gobane a sinyetša motho.

Maseka, kgarebe e e sa sinyanago e rwešwa maseka ka selo, a sale gagabo, mosogana yowe a motšego a ntšha selo sa go rweša mosadi wa gagwe. Yo mongwe le yo mongwe o tla mōna ka ōna gore o a tšeiwa. Lege batswadi ba ka gapeletša mothepa a bikiwa a sena maseka, motlhang a fitlhang bogadi, goba e tšea lebaka le letelele empa monna wa gagwe o swanetše go mo rekela, a rwala a le bogadi, empa ke go tlhalefetša ka baka la gore a ka seke a ntšha selo sa go mo rweša maseka.

Dikgarebe tše dingwe, ge monna wa gagwe a ka mmeka, a se šu a mo rweša maseka, bjale a re, go fitlha bogadi monna a mo rekela maseka a mo fa. Mosadi a motša gore ke rwala kang, monna a fore a rwale, o tla motša gore, go kaone ge o ka fa moredi wa gago. 109. Mosadi o bolēla ka gore go kaone ge o ka fa moredi wa gago a rwala o nyaka gore monna wa gagwe a x ntšhe sa go mo rweša. Ge a ka seke a ntšha ke moka wa lekeletša godimu, a fo sepela a sena maseka.

s830

1 Monna o tlabana a ja ke ditlhong ge mosadi wa gagwe a fo sepela leoto la gagwe ele mphōlla, a nyakēla selo sa gore a rwale maseka. Ba rweši ba lethari, o rweša ke mathari a gabo, ge ele kgarebe o rweša ke dikgarebe.

Basadi ba go rwala maseka bogadi, kudu ke bawe ba tšhabago le mosogana, goba batswadi ba tlhadiša ngwana wa bona gore a tsee ke yo mongwe monna, gona mowe ga gona sebaka, o swanetše go mo tšea, tša maseka ba tla di bōna pele. Mnaka pela o baka a e swere. Ke seema, ka gobane o ka seke wa baka pela o sa e swara, e tla go tlogēla ya bolaya ke yo mongwe.

110. Go jēla pele, ke gore ke batswadi ba mothepa, moredi wa bona a kwana le mosogana, bjale ba amogēla dikgomo tša bona. Ka morago ba nyaka gore moredi wa bona a tlhale, ba jē dikgomo tša yo mongwe.

Mosetsana ge a rata mosogana yola wa pele, o napa a botša monna wa gagwe gore wa bona, moleta ma ngwedī o leta lesofi, ke bona batswadi baka ba na le mokgwa, ba nyaka gore ke tlhale, ka go riale mowe wena ge o nthata bolēla, re fapane natšo di satla.

Ke moka ba tšhaba, ka lona lebaka lewe, ga a hwetšana sebaka sa gore a rweše mosadi wa gagwe, maseka o mo rweša a le naē bogadi. Ga šille ge a bolēla le monna wa gagwe ka gobane a kwane le mowe batswadi ba bolēlago gore a yo apea gona.

111. Taba ena ya go boetša maseka le dilō tše bjale ka dikobo, ke taba e yo e dirēgago. Ka gobane e šu a rwale le dikobo tše a se šugu a diapara, batswadi ba swanetše go di boetša ga mong wa gamōgō le dilō tše ba ilego ba di tliša.

Mabjale Mabakane.

O ile a leša mosetsana yo a šetšego a lošitšwe, ba bile ba mo nyetše, bjale batswadi ba mosetsana ba bōna ge Mabjale a na le dikgomo tše dintši, ba dira bo kwelepa bja gore a tsee moredi wa bona.

Batswadi ba mosetsana ke Matšatši Mohofe leina la moredi wa gagwe ke Masetišla, o be a tšea ke ba ga Mokgotho. E be ba mo rwešitše maseka.

Mnaka pela o baka a e swere, ꝑ monna yowe wa ga Mabakane a ka a nyaka gore, a re, a sa kwana le mosetsana a mo tšhabiša.

/O ile.....

s830

O ile a nyala mosetsana a le gagabo, a gopotse gore o tla fo mo tšea ka molaō.

Monna wa mosetsana yola wa pele a tla bogweng, a pere dikobo, a bile a rwele dišta, a tlēmile lethai. Ba mo amogšla, ba mo alla magogo.

112. Ke molaō wa gore ba mo alle magogo, ka baka la gore e šu ba mo tľhabēle mokgošī wa gore a e kgopolšlš. Le yēna o ile fšla go bontšha gore bo bare bare, ba rereša, ka gobane ge ba rereša ba tla bōna ka mothepa o tla tšhaba.

Mothepa a wa ka wa tšhaba, o ile a thabēla monna wa gagwe. Batswadi ba sa holofetše yola wa morago, ka baka la gore ebe ba gapeletša mosetsana a tšhaba le monna wa gagwe wa pele.

Dikgomo tša Mabjale e be ba se šu ba di gapa, e be ba sa tšere mphaka, thupa, selepe le melomo ya batswadi. Bjale batswadi ba mothepa ba gomiša dilō tša mokgonyana wa ka sephiring, go sena le motho ka o tee yowe a tsebago.

Bohwiri-hwiri bo ja mong wa bjōna. Batswadi ba mothepa a ba ka ba hwetšana selo, ga mokgonyana yo moswa.

113. Batswadi a ba ka ba ba le matla a gore ba yo tšea moredi wa bōna, ka baka la gore, ba šetše ba lle dikgomo tša gagwe.

Ditaba tša mohuta owe wa kgapeletšo, e be di lukile kgale, ka baka la gore ngwana o be a o kwa sewa batswadi ba se bolšlago. Matsatšī a bo lehono, ditaba tša kgapeletšo a di sa dirēga, ka baka la molaō wa sekgowa.

Mametšlala o ile a tloga le monna wa gagwe, ka ntle le tumšlanō ya batswadi le gona a sena makgatle. Batswadi a ba sana maatla le ge ba ka leka ka mokwa o ba ka ratago, yēna moredi wa bona o tla bolabola ke batswadi ba gagwe, ka ntle le monna wa gagwe. Ba swanetše go mokwa ka gobane o šetše a dūtšī le monna wa gagwe. Tša banna le basadi wa di tseba.

114. Dikgomo tša Mabakane, batswadi ba mothepa e be ba sešu ba di gapa, tšewe e be ba šetše ba tšere ke dilō tša go felegetša dikgomo. Ba napa ba di gomiša.

E be e le thato ya batswadi, mosetsana a nyaka monna wa gagwe wa pele. Ka mokgwa owe batswadi ba ile ba šitwa go gapa

/dikgomo.....

s830

dikgomo. Le yêna Mabjale o ile a leka ka matla gore wa mo tšhaba-biša mothepe a gana, ka gobane molaô wa mothepe wa go tlhadiša, ge o tla re ke wa gago, o bône ge a dumšla go tšhaba nago.

Dikgomo tša go nyala methepe, molaô ke gore dikgomo tša moredi yo mongwe le yo mongwe a tša swanêla go lewa ka molomo, ba swanetše go tšea basadi ka tšôna, yo mongwe le yo mongwe a be le mamwiwa gagwe. Ge papago mothepe a ka di ja ka molomo, ke moka methepe e gakanegile, ka baka la gore ba ka seke ba ba 115. le makgolo wa bona.

Mothepe wa go tlhoka makgolo, ge a ka tlhala monna wa gagwe, a tšea ke monna yo mongwe, monna yowe o swanetše go ntšha dikgomo a fe motlhadiwa. Ge a ka fo bošla gae ga batswadi a fo dula, mowe batswadi ba mosetsana ba hwetšana bo ima.

Ga gona mowe ba ka hwetšanago dikgomo. Kganthe ge a ile a tšea mamwi, motlhadiwa ge a bôna gore a ba na dikgomo a ka nna a tšea mamwi wa dikgomo tša gagwe, a e sale makgolo wa gagwe, ka gobane mosadi yola a tšwago dikgomo o tladile.

Taba ya mohuta o ile ya dirêga motseng wa ga Lokweng, gona le mothepe ba re, ke Malešelane moredi wa Sekgafo, a nyala ke mosadi morwa wa gagwe e sale ngwana.

Mosadi yowe wa go nyala Malešelane, gore a tle a be a mo apešla ke Madibi. O ile a ba a meka, bjale ka ge monna wa gagwe, 116. e sale yo monyana matswale wa gagwe, a ka a mo thibêla gore a be a šotlha.

Sekgafo o be a na le morwa wa gagwe e sale yo monyana. Mokgalabje yowe wa ga Lokweng a ja dikgomo tša moredi š, ka legano, a bolêla gore ke ja ke sa phela, ke dikgomo tša moreto wa ka le bona ba na baka ba tla šoma tša bona dikgomo ba tšea ka tšôna.

Lokweng o be a foba le ngwana yowe wa mosetsana fêla, ba batlhankana ba le bababedi. Kgaitšedi ya Malešelane yo mogolo ke Mphela, a tšea mosadi wa gagwe ka dikgomo tša lebrêkô, a ba a meka.

Ke morago Malešelane, a dira mekgwa a re, mosadi yo mongwe

/a apeelwe.....

s830

a apeeelwe, ba mokwela a pea tša gagwe dipitša. Ka morago a tlhala mokgekolo, a tšhaba le lesogana la ga Saai, a tšhabêla naê makgoweng. Papago mothepa o hwile go setše ba rwaê.

117. Mphele o tšere mosadi wa gagwe ka dikgomo tša gagwe tša lebereko. Ge kgaitšedi ya gagwe a tllhadile, ke moka ba ga Mongale ba nyaka dilô tša bona. Mphele a kwatamiša letolo, ba ga Mongale a ba ka ba dumêla letolo la moredi wa Mphele, bjale bare yêna a ba fe dikgomo tša bona.

Monna o ile a tseêlega ka baka la gore dikgomo a gwa ja yêna. Ditaba tša ba tša kgorong, bjale kgoro ya botša monna yowe wa ga Lokweng gore a lefe. O ile a tsama a kwatamiša moredi wa gagwe, go fitlhêla a bona dikgomo a yo lefa molato wa ga Mongale. Mphele o setše a lefa molato wa papagwe.

Gela go ja dikgomo tša go tšea Malešelane e be di ile tša tšea mosadi, e be ba swanetše go tšea mosadi yowe a boyago ka dikgomo tša gagwe. Ge ba sa mo nyake gona, ba ya ba gapa dikgomo tša go mo tšea mosadi a goma a boêla ga gabo, ke moka ba šale ba tswana.

118. Ge mothepa o ka hwa, a se šu a bikiwe, empa ba mo nyetše le maseka a bile a mo tatetše. Batswadi ba mothepa ba dira bjälwa bja go bea bakgonyana gore, modimo o re amogile mosadi wa lena. Ka polêlô ya kgale ke gore phiri e tšere mosadi wa lena. Bakgonyana ba amogêla mantšu a makgolo wa bona ka selo. Kgomo goba pudi.

Lehu ga le tlhalwe, le ge batswadi ba mothepa ba sena ngwana wa mosetsana, ga gona taba, teng ga lokwa ga go fele. Ge gona le ngwana wa motlhankana ba šupa bakgonyana gore mosadi wa lena ke yo. Ke gore o tla gola a tšea mosadi a tla a ba bêlêgêla mosadi.

Ge batswadi ba mothepa ba foba le ngwana yowe wa mosetsana fêla, a hwa, ge dikgomo tša go mo nyala di sale gona, ba swanetše go tšea mosadi ka tšôna gore a tle a ba bêlêgêle mosadi le maseka go swanetše gore go rwale yêna. Ka go riale mowe go šupa gore ke yêna makgolo wa bona.

Ge batswadi ba mohu wa kgarebe, ba ile ba ja dikgomo ka /moka.....

- moka ya ba ngwana yowe nka o tee, ga gona mowe ba ka ya go ba hwetsana mosadi gore ba fe mokgonyana wa bona. Mowe ba swanetse
119. go nyakela dilô tsa mokgonyana ba mo fe.

Tema ya 8: Kamogelo ya monyalo.

Mabotso amogela ke mothepa, ge ele ya go tsibisa batswadi e amogela ke batswadi ba mothepa, bona ka nosi ba arogana, bjale ka ge sa go tsibisa batswadi ba mothepa ele nku goba ponto. Yo mongwe o feta le lesome.

Ya go tsibisa batswadi ba mothepa e sepela ka sebaka, sa bo mosogana, ga bo mothepa le gona gona le sebaka. Sebaka sa bo mosogana se re go fitlha ba se alla legogo ka ngwakong, ke moka sa roma motho gore, a mitsetse sebaka sa bo mothepa.

Ka gobane tshelete e we ya ponto ke ya mathomo a go tsibisa batswadi ba mothepa, a ba mo alle magogo, yana sebaka sa bo mosogana, o nyakela motho yowe a swanetsego go tsibisa batswadi, a utamile ka theko.

120. Ka morago ga kamogelo ya mabotso ke gona, bjale ba ka rego ge ba mo rumile, ba kgona ba mo tsentsha ka ngwakong, ka gobane batswadi ba mo tseba.

Dilo ka moka tsa go tswa bogadi di ya bogweng, diisa ke ke sebaka, tso amogela ke sebaka sa bo mothepa, yaba sone se fago mmago mothepa, mmago mothepa a bega matswala agwe, matswala agwe a bega morwa wa gagwe. Ke gore ke papagwe mothepa. Yaba yana a mogelago, ge a nyaka gore a di boloke wa di boloka, ge a rata go re di bolokwe ke mosadi wa gagwe, e tla re, ka morago ga mo ba tlugile goba ba sale gona a botsa mosadi wa gagwe gore tsea o boloketshoto ya batho ba. Ke moka mmago mothepa a e boloka.

- Ke molaob wa gore dilô tsa go nyala moredi wa motho, di boloke ke mmago mothepa ka gobane tsa bolokwa ke monna, mosadi ge a bona se sengwe se segona o tlare monna wa gagwe, o tsea dilô tsa go nyala moredi wa gagwe a di ja le batlabo. Se sengwe
121. le se sengwe, ge yo mongwe wa bona a nyaka go se sumisa, ba swanetse go botšana.

s830

Ge papago mothepa a hwile, moamogedi wa dithoto tša go nyala, ke maago mothepa, a di bega moratho wa monna wa gagwe, goba mogolo wa monna wa gagwe. Bōna e foba matlhō a tšē, ke maswanetsa tlhōgō. Ga ba tšee selo mowe dilong tšewe.

Modirō wa tšōna, empa ge mosadi a nyaka go di šumiša, o swanetše go ba tsibiša, gore le bōna ba di bōne dilō tša batho ba we, go eleletša gore, ka moswana ba seke ba rara ke ditaba. Ka gobane ge ba sa ka ba di bōna, ka moswana ge ditaba di eme ka mokgwa o mongwe, ba šitwa go boledišana le motlhōlōgadi, a goma a lebala gore bo šaedi go dirile yēna, a re ba ntšhufula.

Mantlwana, a loša mosadi ga Tselane moredi wa Matlhako, mosadi yo ke motlhologadi, monna wa gagwe e be e le Mokōkōtlō, mogolo wa gagwe, ke Maforwane mogolo wa Maforwane ke Putšane.

122. Putšane o ile a hwa pele ga Mokōkōtlō, a šia mosadi wa gagwe bare, ke Mamogasane, a šala a dula le Maforwane, e le gore Putšane o šille morwa wa gagwe yo we elego Tšalatšala.

Mokōkōtlō o ile ge a tšea mosadi yo Matlhako, a tlhaellwa, bjale mogolo Putšane a tšea dikgomo tša go nyala kgaitšedi ya Tšalatšala yowe leina la gagwe elego Sana, a lekella moratho wa gagwe ka tšōna. O ile a mo lekella ka kgomo tše nne, yaba gōnā a tšea mosadi.

Ka morago ga mowe, Mokōkōtlō le yēna a hwa, a šia dikgarebe tše tharō. Go šetše Maforwane yo a phelago. Maforwane a ka seke a kgona go šegela mosadi wa Mokōkōtlō, ka gobane ke mosadi wa moratho wa gagwe, le yēna mosadi ge a mōna o re matswale.

Tšalatšala ge a go dile, a nyaka go šegela mosadi, mosadi a gana, a re ke ngwana wa ka. Ge go le ka mokgwa owe, maago Tšalatšala le yēna morwa e, bare a wa go lukile, lapa a liji le
123. ngwe, o swanetše go re fa dikgomo tšewe monna wa gago a go di kolota ge a go nyala. Mosadi a re, nna a ke di tsebe gore, monna wa ka ge a nyala o ile a kolota dikgomo.

Matlhako, ka kganō ewe ya gagwe a dira gore Tšalatšala a iše ditaba kgorong. Ba kgōrō ba ile ba amogela ditaba, ba ba botša letšatši lewe ba swanetšego go boya ka lōna.

Letšatši la fitlha la go ya kgorong, ba ya ba kopana. Kattlholo ya banna e ile ya re, ke nnete, mofeng dikgomo tša kgaitšedi ya gagwe. Ba ile ba ntšha dikgomo ba mo fa gwa phethega seema sa gore boya kgomo ke bo boya kgomo.

Taba ya mohuta owe a e direge, o be a sa swanêla gore a gape dikgomo, ka gobane mosadi o be a kwala ge a re, ke nna mmago, a mmago o tseba yo a go belegilego fêla, a kere Mokokotlô ke papago.

124. Tšalatšala o dirile phêšô, gore a nyaka dikgomo le ge kgôrô e ile ya mo šmêla, ga gona thušô ka gore, dilô ka moka tša lapa lewe e be ba bega yêna, lehono lege mosadi a na le dijô a ka seke a motša. Le ge a ile a tla o tla fo dula ka kgakala, a ba a phala ke motho wa mokgopedi.

Mantlwana a nyala moredi wa Matlhako a mo nyala ka dikgomo le diponto. Dilô tšewe ka moka tša amogêla, ke Maforwane ge ba sa nyala, Tšalatšala le go mitša a baka ba mitša ka mokgwa o a go dira ka ôna. Ka morago Maforwane a fa Matlhako gore a boloke ka noši dilô tša go nyala moredi wa gagwe. Ge a nyaka go e šumiša o botša yêna Maforwane a kgona a e šumiša.

Dilô ka moka e be di swanetše go bolokwa ke Tšalatšala, bjale o tšwile ka lapeng ka baka la go gapa dikgomo. Mmago Tšalatšala ke Mamogasane. Lehono ba ga Tselane ba re bala ke ba ga Mamogasane.

Monna ge a hwile gamôgô le mosadi wa gagwe, bjale gwa šala bo ragwane goba rra-mogolo. Ke bôna bawe ba swanetšego go boloka dilô tša moredi wa bahu, ke moka ba tšee mosadi wa go tšosa lapa la bahu. Ke molaô wa bagologolo.

125. Malome ngwanenyana le yêna o na le maatla a go di boloka. Le yêna ka seke a di sinye o swanetše gore a tšee mosadi ka tšona. Fêla ge a ka dija gôna, o swanetše go ntšha nake la tlou a bafe. Naka la tlou ke gore mosadi.

Mosadi wa Motlhôlôgadi, a ile a hwa, yaba moredi wa gagwe yo mogolo o bikilwe. Motlhang moratho wa gagwe a nyadiwa ba swanetše go mitša a tle a bône ge dilô tša go nyala moratho wa gagwe. Ge gona le yowe wa leloko a ka di bolokago, o wa di boloka, ge a se gona, gôna di boloka ke yêna. Le yêna a ka seke a dija o swanetše go tšea mogadi wa ngwanabo ka tšona.